

A MAGYAR BÍRÓSÁGOK HELYZETE

JOGI VÁLTOZÁSOKNAK KELL GARANTÁLNIUK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS
FÜGGETLENSÉGÉT MAGYARORSZÁGON

AMNESTY
INTERNATIONAL

Az Amnesty International több mint 7 millió ember globális mozgalma, akik olyan világért dolgoznak, ahol mindenki emberi jogai érvényesülnek.

Olyan világban szeretnénk élni, ahol az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában és a többi nemzetközi emberi jogi egyezményben rögzített összes jogát gyakorolhatja minden ember.

Mindenfajta politikai ideológiától, gazdasági vagy vallási érdektől függetlenek vagyunk, és elsősorban tagjaink támogatásaiból és adományokból működünk.

© Amnesty International Magyarország 2021
Amennyiben másként nem jelezzük, a jelen dokumentum egy Creative Commons (Nevezd meg! - Ne add el! - Ne változtasd! 4.0 Nemzetközi) licenz alatt áll.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>
További információért látogasson el az "engedélyek" (permissions) részhez az oldalunkon: www.amnesty.org
Ahol az anyag az Amnesty International Magyarországon kívüli szerzői jog tulajdonosának tulajdonítható, ez az anyag nem tartozik a Creative Commons licenc hatálya alá.
Először 2021-ben publikálta az Amnesty International Magyarország
1054 Budapest,
Báthory u. 4., Magyarország

Borítókép:
© Hacsai Gábor / Amnesty International Magyarország

Index: EUR 27/3623/2021

Eredeti nyelv: magyar

amnesty.hu

AMNESTY
INTERNATIONAL

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	3
FOGALOMMAGYARÁZAT	4
1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
2. MÓDSZERTAN	7
AZ ONLINE KÉRDŐÍV KÉRDÉSEI	8
3. BEVEZETŐ	9
4. A BÍRÓSÁGOK VEZETŐINEK KINEVEZÉSE	11
5. A BÍRÓSÁGOK ÉRZÉKELT PÁRTATLANSÁGA	14
6. AZ ORSZÁGOS BÍRÓI TANÁCS HELYZETE	17
7. A MÉDIATÁMADÁSOK ALÁÁSSÁK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS FÜGGETLENSÉGÉT	20
A BÍRÁKAT CÉLZÓ POLITIKAI ÉS MÉDIATÁMADÁSOK FOLYTATÓDNAK 2020-BAN	20
AZ OBH ELNÖKE ÉS MÁS BÍRÓSÁGI VEZETŐK ÁLTALÁBAN NEM REAGÁLTAK A TÁMADÁSOKRA	21
8. DERMESZTŐ LÉGKÖR ÉS A BÍRÁK VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁSI SZABADSÁGA	23
9. AZ UTOLSÓ CSEPP A POHÁRBAN: HOGYAN BEFOLYÁSOLJA A BÍRÓSÁGOK FÜGGETLENSÉGÉNEK MEGÍTÉLÉSÉT A KÚRIA ÚJ ELNÖKÉNEK ÉS BÍRÁINAK MEGVÁLASZTÁSA	25
10. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK	28
KÖVETKEZTETÉSEK	28
AJÁNLÁSOK A MAGYAR KORMÁNY RÉSZÉRE	28
AJÁNLÁSOK AZ OBH ELNÖKE RÉSZÉRE	29

FOGALOMMAGYARÁZAT

FOGALOM	MAGYARÁZAT
AB	A magyar Alkotmánybíróság. Ebben a jelentésben a tagjai „AB tagokként” szerepelnek.
BSZI.	2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
ÍTÉLŐTÁBLA	A törvényszékektől eggyel magasabb szinten lévő rendes bíróságok. Összesen 5 ítélőtábla van.
JÁRÁSBÍRÓSÁG	A legalacsonyabb szintű rendes bíróság
KOLLÉGIUM	A törvényszékeken, az ítélőtáblákon és a Kúrián működő bírák szakág szerinti (például polgári jog, büntetőjog, közigazgatási jog) speciális csoportjai, akik a bíróságok ítélkezési gyakorlatát szakmailag ellenőrzik.
KÚRIA	Magyarország legfelsőbb bírósága, a legmagasabb szintű rendes bíróság.
OBH	Az Országos Bírósági Hivatal a bíróságok központi igazgatási szerve, amelyet az OBH Elnöke vezet. Egyéb meghatározás hiányában az Amnesty International ebben a jelentésben az OBH Elnöke alatt Senyei György Barnát érti.
OBT	Az Országos Bírói Tanács felügyeli az OBH működését, valamint bizonyos esetekben az OBT jóváhagyása szükséges az OBH döntéséhez.
OBT KÜLDÖTTÉRTEKEZLET	Az összbírói értekezleteken választják meg a bírák maguk közül azokat a képviselőket (küldötteket), akik az OBT Küldöttértekezletén a OBT tagjait megválasztják.
ÖSSZBÍRÓI ÉRTEKEZLET	A Kúrián dolgozó, egy ítélőtáblán dolgozó, illetve egy megyében a törvényszéken és a járásbíróságon dolgozó bírák közgyűlése. Évente pár alkalommal ülésezik, és minden bíró részt vesz rajta. Különböző témákat vitathat meg, véleményt nyilvánít (pl. bírósági vezetők pályázatairól), megválasztja a bírói tanács tagjait és az OBT küldöttértekezletére a küldötteket.
TANÁCS	Az eljárási szabályoktól függően a bíróság nevében egy bíró vagy bírák csoportja jár el. Amennyiben csoportról van szó, úgy tanácsról beszélünk.
TÖRVÉNYSZÉK	A járásbíróságoktól eggyel magasabb szinten lévő rendes bíróságok. Összesen 20 törvényszék van.

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A tisztességes eljáráshoz való jogot az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikke garantálja, amely jog az Egyezményben meghatározott összes jog bírói védelme szempontjából elsődleges jelentőségű, és megköveteli, hogy a jogvitákat egy törvény által létrehozott, független és pártatlan bíróság tárgyalja. A „független” és „pártatlan” bíróság biztosítékai szorosan összefüggnek egymással. Ha a végrehajtó hatalom peres félként szerepel egy ügyben és a bíróság nem független a végrehajtó hatalomtól, akkor a pártatlanság követelménye is sérülhet. Az Emberi Jogok Európai Bírósága általában együtt vizsgálja a két követelményt.¹ Az igazságszolgáltatás függetlenségének és pártatlanságának fenntartása elengedhetetlen a tisztességes eljáráshoz való jog és más jogok garantálásához. Független bírók nélkül kérdésessé válik a jogviták tisztességes tárgyalása, és hogy a bíróságok képesek-e a bírósághoz fordulóknak alapjogvédelmét ellátni.

Magyarország Kormánya számos olyan intézkedést kezdeményezett és hajtott végre, amelyek hátrányosan érintették a magyarországi bíróságok függetlenségét és pártatlanságát. 2010 és 2020 között számos intézkedés született, amelyek együttesen járultak hozzá a bíróságok függetlenségét érintő rendszerszintű és negatív változásokhoz. Ezek a fejlemények az Európai Bizottság 2020. évi jogállamisági jelentésében is hangsúlyt kaptak. A jelentés szerint bár az európai intézmények számos, a bíróságok függetlenségével kapcsolatos problémát fogalmaztak meg, az ezzel kapcsolatos ajánlásaik többségével Magyarország nem foglalkozott.

Jelen jelentés betekintést nyújt a bíróságok aktuális állapotába és a függetlenségük 2021 elején mérhető szintjébe. Az Amnesty International kutatása másodelemzésen és egy nem reprezentatív online kérdőíven alapszik, amelyet 2020. június és július között 18 magyar bíró töltött ki.²

A jelentés legfontosabb megállapításai a következők:

- Az Országos Bírósági Hivatal (OBH) Elnökének ellensúly nélküli bírósági igazgatási hatásköre továbbra is veszélyezteti a bíróságok függetlenségét. Noha az Európai Bizottság³, az Európa Tanács Velencei Bizottsága⁴, valamint az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa⁵ többször felszólította a magyar kormányt, hogy ellensúlyozza az OBH Elnökének bírósági vezetők kinevezésére és más jogosítványaira vonatkozó hatáskörét, erre mostanáig nem került sor.
- Az OBH korábbi elnökét komoly kritikák érték, miszerint a hatalmával visszaélve nevezett ki bírósági elnököket és más bírósági vezetőket. 2019. december 10-e óta az OBH új elnöke Senyei György Barna. Az Amnesty International kutatása alapján az OBH Elnöke 2020-ban jogszerűen nevezte ki a bírósági elnököket. Mindazonáltal az Amnesty International úgy véli, hogy a vonatkozó szabályozás nem szolgál elegendő rendszerszintű garanciával az OBH Elnökének hatalmi visszaélései ellen.

¹ Lásd a *Cooper kontra Egyesült Királyság* ügyet, 48843/99. ügyszám, ECHR 2003-XII és a *Volkov kontra Ukrajna* ügyet, 21722/11. ügyszám, ECHR 2013

² A módszertanról lásd a jelentés 2. pontját.

³ Az Európai Bizottság ajánlása a Tanács ajánlásáról, COM(2019) 517 végleges, 17. bekezdés és 4. ajánlás <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/HU/COM-2019-517-F1-HU-MAIN-PART-1.PDF>

⁴ 32. bekezdés: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2012\)020-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2012)020-e)

⁵ 128. bekezdés: <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-hungary-from-4-to-8-february-2019-by-dunia-mija/1680942f0d>

- Az Országos Bírói Tanács (OBT) egy bírói önkormányzati szerv, amelyet a bírói kar által választott bírák alkotnak. Ez a szervezet a bíróságok központi igazgatásának felügyeleti testülete, az OBH igazgatási hatáskörét ellensúlyozó fő intézmény. Az OBT hatásköre továbbra is gyenge, és megerősítésre szorul, többek között a Velencei Bizottság és az Európai Unió Tanácsa⁶ korábbi ajánlásainak megfelelően. A vonatkozó törvények módosítása nélkül az OBT nem képes Alaptörvényben meghatározott feladatát ellátni.
- 2018 és 2019 között alkotmányos válság alakult ki, amikor a korábbi OBH Elnök megkérdőjelezte az OBT legitimitását. 2020-ban a két szervezet közötti kapcsolatban általában és a kommunikációban különösen javulás történt. Az OBH új elnöke elfogadta az OBT legitimitását, és 2020 júliusában további OBT-tagokat választottak a korábban lemondott tagok helyére. Ugyanakkor a kapcsolat továbbra is problémás, például továbbra sem biztosítanak az OBT-tagoknak bírósági titkárokat, az OBT Irodának pedig nincsen saját titkára, így az nem rendelkezik a munkája hatékony ellátásához szükséges erőforrásokkal. Az OBT még mindig nem kapott hozzáférést, hogy a hivatalos bírósági honlapon megjelenhessen.
- A magyar Országgyűlés olyan törvénymódosításokat fogadott el 2019-ben és 2020-ban is, amelyek együttesen lehetővé tették, hogy a Kúria potenciális elnökjelöltjei szélesebb személyi körből kerüljenek ki, és megnövelte a köztársasági elnök jelöltállítási lehetőségeit a bírói karral szemben. 2020 októberében a magyar Országgyűlés Varga Zsolt Andrászt választotta a Kúria elnökévé. Véleményében az OBT nem támogatta Varga megválasztását, mivel korábban a rendes bírósági szervezetrendszerben nem dolgozott, és a megválasztását lehetővé tevő két törvényt az OBT véleménye szerint a személyére szabták.
- 2020-ban folytatódtak a magyar igazságszolgáltatás ellen irányuló politikai és médiatámadások, amelyek negatívan befolyásolták az igazságszolgáltatás függetlenségét. Az OBH Elnöke és más bírósági vezetők ezalatt túlnyomórészt hallgattak és nem utasították vissza a támadásokat, hozzájárulva ezzel az igazságszolgáltatás elleni támadások által okozott, a bíróságokon uralkodó dermesztő légkörhöz, aminek következtében az egyszerű bírák tartanak a bíróságokat érintő véleményük és álláspontjuk szabad megfogalmazásától, mivel félnek a munkahelyi vagy a nyilvánosságbeli retorzióktól.
- Néhány pozitív fejlemény ellenére a bíróságokon uralkodó hangulat és az általános dermesztő légkör jelenléte továbbra is problémákat vet fel. Az OBH Elnöke nem támogatta a bírákat abban, hogy bármilyen ügyben véleményüket nyilvánosan elmondják. Az EJEB ítéleteinek végrehajtásával kapcsolatosan az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága úgy fogalmazott, hogy *„fennállnak a Bíróság aggályai a bírák véleménynyilvánítási szabadságával kapcsolatos „dermesztő légkör” miatt, amelyet az ilyen ügyekben előforduló jogsértések okoztak*”, és felszólította a magyar kormányt, hogy mutasson be akciótervet, illetve intézkedjen ezen területen, ideértve a bírókat az indokolatlan beavatkozásoktól védő garanciák és biztosítékok létrehozását.

⁶ 17. bekezdés <https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/421552eb-cffd-11e9-b4bf-01aa75ed71a1/language-hu>

2. MÓDSZERTAN

A jelentés az Amnesty International kutatása alapján készült.

Az Amnesty International a nyilvánosan elérhető jogszabályokat, jogszabálytervezeteket, az OBH (a birosag.hu címen elérhető) és az OBT (az orszagosbiroitanacs.hu címen elérhető) dokumentumait, illetve az Európai Unió és az Európa Tanács nyilvánosan elérhető jelentéseit elemezte.

Az Amnesty International kutatása azt is érintette, hogy a magyar bírák hogyan gondolkodnak a szervezeti és az egyéni bírói függetlenség egyes elemeiről. A bírák véleményének megismeréséhez az Amnesty International egy online kérdőív kitöltésére kérte fel a bírákat, amely 2020. június 29-től 2020. július 17-ig volt elérhető. A következő témák szerepeltek a kérdőívben:

- a bíróságok vezetőinek kinevezése,
- az OBH Elnöke és az OBT közötti viszony,
- az OBH Elnökének kommunikációja,
- az OBH Elnökének személyzeti döntései és utasításai,
- a bíróságok légköre,
- az OBH Elnökének megközelítése a bírák szabad véleménynyilvánításával kapcsolatosan.

Az online kérdőív kérdéseit alább soroltuk fel.

A kérdőív a bírák véleményébe való kvalitatív, *ennélfogva nem reprezentatív* betekintést nyújt. A kérdőívet

- 18 bírótöltötte ki, akik
- mindegyik bírósági szintet (járásbíróságokról 5 bírót, törvényszékekről 9 bírót, ítéletáblákról 2 bírót, a Kúriáról 2 bírót), valamint
- Magyarország minden nagyobb régióját képviselték (Budapestről vagy Pest megyéből 9 bírót, Kelet-Magyarországról 6 bírót és Nyugat-Magyarországról 3 bírót).

Bírói szolgálati idejük a következők szerint alakult: ketten 1-10 év, tízen 11-20 év közötti és hatan 21 év feletti szolgálati idővel rendelkeztek.

Az online kérdőív kitöltésének feltétele volt, hogy a kitöltőnek legalább egyéves, aktív magyar bírói státusza legyen magyar bíróságon. Az online kérdőív anonim volta nem tette lehetővé, hogy az Amnesty International megbizonyosodjon a feltétel teljesüléséről.

A bírák eléréséhez az Amnesty International meglévő kapcsolatait használta, és ezt hólabdamódszerrel egészítette ki. Ennélfogva a minta azon bírókra korlátozódik, akik nyitottak voltak, hogy megosszák gondolataikat az Amnesty International-lel, illetve szándékukban állt a fenti témákról írni. A kérdőív eredményei nem tekinthetők a magyar bírói kar egésze véleményének.

A bírák az igazságügyi igazgatási rendszer Senyei György Barna 2019. december 10-én kezdődő OBH-elnöksége alatti működéséről szóló véleményüket és gondolataikat osztották meg.

A kérdőívben a bírák név nélkül fejezhették ki nézeteiket, tehát szabadon fogalmazhattak, bármilyen megtorlás félelme nélkül gyakorolhatták a szabad véleménynyilvánítás jogát.

2020. június 30-án az Amnesty International levelet küldött az OBH Elnökének, amelyben arra kérte, hogy ossza meg véleményét az online kérdőív kérdéseivel kapcsolatban, azonban ez a levél válasz nélkül maradt.

A jelentés tervezetét az Amnesty International 2021. február 9-én megosztotta az Országos Bírósági Hivatallal, az Országos Bírói Tanáccsal, a Kúriával és az Igazságügyi Minisztériummal. Az Amnesty International a jelentés érdemével kapcsolatban nem kapott észrevételeket tőlük.

A jelentésben szereplő összes bíróra névtelenül hivatkozunk, mindegyikük tájékozott beleegyezése birtokában.

Az Amnesty International szeretne köszönetet mondani mindenkinek, aki közreműködött a jelentés alapjául szolgáló kutatásban, és külön köszönetet mondani az online kérdőívet kitöltő bírácoknak.

AZ ONLINE KÉRDŐÍV KÉRDÉSEI

1. Mi a véleménye az OBH Elnöke (Senyei György Barna) bírósági vezetői kinevezésekkel, megbízásokkal kapcsolatos gyakorlatáról? (Tájékoztatóként például: az OBH Elnöke a Bszi. 133. § (3) bek. alapján több személyt bízott meg ideiglenes jelleggel vezetői feladatok ellátásával: dr. Hámori Attilát a Szegedi Ítéltábla elnökévé, dr. Túri Tamást a Pécsi Ítéltábla elnökévé, Kissné dr. Szabó Juditot, a Szolnoki Törvényszék elnökévé, Dr. Tárkány-Szűcs Babetet a Szegedi Törvényszék elnökévé.) Lát-e változást az OBH Elnökének kinevezési gyakorlatával kapcsolatban a korábbi időszakhoz képest, és ha igen, akkor mi ez a változás? Ha nem volt változás, akkor Ön szerint mi ennek az oka?
2. Mi a véleménye az OBH Elnöke bírói személyzeti ügyekben (bírói kinevezések, kirendelések, áthelyezések, OBH-ba való beosztások, pályázatok eredménytelenül nyilvánítása) folytatott gyakorlatáról?
3. Mi a véleménye az OBH Elnökének az OBT-vel kialakított viszonyáról? Javult vagy romlott ez a viszony, és Ön szerint mi jelzi ezt?
4. Mi a véleménye az OBH Elnökének a bírák felé folytatott szervezeten belüli, illetőleg az OBH Elnökének a bírakkal, bírótársadalommal kapcsolatban a nyilvánosságban zajló kommunikációjáról?
5. Mi a véleménye az OBH Elnökének a bírák véleménynyilvánításával kapcsolatos eddigi gyakorlatáról? Például formálisan (a szabályzatok szintjén) vagy informálisan mennyiben támogatja vagy nem támogatja a bírakat, hogy nem politikai (pl. bíróságokkal vagy az igazságszolgáltatás függetlenségével kapcsolatos) ügyekben kifejtsek véleményüket?
6. Hogyan értékeli, mennyiben változott a bíróságokon uralkodó légkör az új OBH Elnök megválasztása óta? Ezzel a változással kapcsolatban hogyan értékeli az OBH Elnökének a szerepét?
7. Az elmúlt fél évben több külső támadás is ért bírakat, bírói ítéleteket (például a gyöngyöspatai iskolai szegregáció ügyében hozott ítélettel vagy a börtönkártérítésekre vonatkozó ítéletekkel kapcsolatban). Mi a véleménye az OBH Elnökének a bíróságokat és bírakat ért ezen és hasonló támadásokkal kapcsolatos hozzáállásáról, tevékenységéről?
8. Mi a véleménye az OBH Elnöke eddig meghozott normatív utasításairól, ajánlásairól? Hogyan értékeli, mennyire vonja be az OBH Elnöke a bírakat, a bírói szervezeteket (OBT, bírói tanácsok, MABIE) a döntései meghozatalába?
9. Milyen negatív változások történtek az OBH működésében a Senyei György Barna elnökké kinevezése óta? Milyen konkrét példá(ka)t tud erre mondani?
10. Milyen pozitív változások történtek az OBH működésében a Senyei György Barna elnökké kinevezése óta? Milyen konkrét példá(ka)t tud erre mondani?
11. Egyéb, amit el szeretne mondani az OBH Elnöke, Senyei György Barna eddigi elnöki tevékenységéről?

3. BEVEZETŐ

A magyar igazságügyi reform keretében 2012-től a magyar bíróságok igazgatását központosították az újonnan létrehozott Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnökének irányítása alatt. Az OBH Elnökét az Országgyűlés választja ezért sokan politikai kinevezettnek tekintik. Az új törvények kiterjedt hatáskörökkel ruházták fel az OBH Elnökét a bíróságok igazgatásával kapcsolatban, így például a bírák kinevezése és előléptetése, a bírósági rendszer költségvetésének kezelése területén. Az OBH Elnöke a bírósági igazgatás vezetőjeként rendkívüli hatalommal bír és ennél fogva kulcsfontosságú szerepe van a tisztességes eljáráshoz való jog és más emberi jogok alkotmányos biztosításában. A korábbi OBH Elnököt komoly kritikák érték, miszerint a hatalmával visszaélve nevezett ki bírósági elnököket és más bírósági vezetőket. 2019. december 10. óta az OBH új elnöke Senyei György Barna.

Noha az Európai Bizottság⁷, az Európa Tanács Velencei Bizottsága⁸, valamint az Európa Tanács Emberi Jogok Biztos⁹ többször felszólították a magyar kormányt, hogy ellensúlyozza az OBH Elnökének hatásköreit a bírósági vezetők kinevezésére és más felhatalmazásokra vonatkozólag, ez idáig nem történt meg. Az Európai Unió Tanácsa legutóbbi, az Európai Szemeszter keretében kiadott 2019-es ajánlása szerint „*az igazságszolgáltatás függetlenségének biztosítása szempontjából döntő fontosságú fékeket és ellensúlyokat illetően az a vélemény fogalmazódott meg, hogy ezekre további nyomás nehezedik a rendes bírósági rendszerben. Az Országos Bírói Tanács számára egyre nagyobb kihívást jelent az Országos Bírósági Hivatal Elnöke hatásköreinek az ellensúlyozása. Kérdések merültek fel azzal kapcsolatban, hogy ez milyen következményekkel jár az igazságszolgáltatás függetlenségére nézve.*”¹⁰ A Velencei Bizottság megállapítása szerint¹¹ „*az OBH Elnökének a jogosítványai messze túlszárnyalják az OBH-t, és a jelenlegi Tanács, amely kizárólag bírókból áll, nem élvez igazi autonómiát és függetlenséget az OBH-tól*”. Az Európa Tanács Emberi Jogok Biztos⁹ 2019. novemberi közleménye így fogalmazott:¹² „*megismétlem a korábbi ajánlásaimat a magyar kollektív igazságügyi autonómia megerősítésének szükségességéről, ideértve az Országos Bírói Tanács illetékességét és feladatait is.*” Ennek ellenére az OBH Elnökének ellensúly nélküli bírósági igazgatási hatásköre nem változott 2020-ban, és ez továbbra is veszélyezteti a bíróságok függetlenségét.

A független és pártatlan bírósághoz való hozzáférés jogát kifejezetten garantálja az Emberi Jogok Európai Egyezményének („Egyezmény”) 6. cikk 1. bekezdése. Ezt a jogot az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke is biztosítja („a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog”). Egy testület függetlenségének meghatározásakor az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) figyelembe veszi a testület tagjai kinevezésének módját és hivatali idejük időtartamát, a külső nyomásgyakorló tényezők kizárására vonatkozó garanciák meglétét, valamint a testület függetlensége külső látszatának kérdését.¹³ Az EJEB több olyan ítéletet is hozott, amelyben az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdésének megsértését állapította meg a bírák felmentése miatt.¹⁴ A közelmúltban az EJEB megállapította, hogy sérült az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése azzal, hogy egy izlandi felsőbbbíróság a nemzeti jog megsértésével nevezett ki négy bírót.¹⁵

⁷ Az Európai Bizottság ajánlása a Tanács ajánlásáról, COM(2019) 517 végleges, 17. bekezdés és 4. ajánlás <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/HU/COM-2019-517-F1-HU-MAIN-PART-1.PDF>

⁸ 32. bekezdés [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2012\)020-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2012)020-e)

⁹ 32. bekezdés <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-hungary-from-4-to-8-february-2019-by-dunja-mija/1680942f0d>

¹⁰ 17. bekezdés <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10170-2019-REV-2/hu/pdf>

¹¹ 32. bekezdés [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2012\)020-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2012)020-e)

¹² <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/the-commissioner-urges-the-hungarian-parliament-to-modify-a-bill-affecting-the-independence-of-the-judiciary>

¹³ 2.2.11. bekezdés Lengyelországban és Moldvában a bíráknak függetlennek kell maradniuk

<https://pace.coe.int/pdf/8d097631084855c4b264c95247fa9ae8fe5658d43326667a8259ffe25682ae848428feba12/doc.%2015204.pdf>

¹⁴ 2.2.11. bekezdés Lengyelországban és Moldvában a bíráknak függetlennek kell maradniuk

<https://pace.coe.int/pdf/8d097631084855c4b264c95247fa9ae8fe5658d43326667a8259ffe25682ae848428feba12/doc.%2015204.pdf>

¹⁵ 26374/18. beadvány, 2019. március 12-i ítélet (nem végleges)

A 2012-es új törvényekkel az Országos Bírói Tanács (OBT) is létrejött az OBH-val szembeni fékek és ellensúlyok biztosítására, amely az OBH irányítási hatásköreinek legfőbb intézményi ellensúlyozója. Az OBT a bírói öngazgatás legfőbb szerve, amelynek tagjai a bírák által maguk közül választott 14 bíróból és a Kúria elnökéből áll. Magyarország bíróságait és a 3200 magyar bírót képviselik. Az OBT nem rendelkezik fegyelmi jogkörrel.

2018 és 2019 között alkotmányos válság alakult ki, amikor az OBH Elnöke megkérdőjelezte az OBT legitimitását. Habár a kapcsolat az OBH Elnöke és az OBT között az általános helyzettel együtt javult 2020-ban, mégsem történtek jogi változások az OBT hatásköreinek megerősítése kapcsán. Következésképpen az OBT hatásköre továbbra is gyenge és megerősítésre szorul, többek között az Európai Unió Tanácsa¹⁶ és a Velencei Bizottság ajánlásainak megfelelően.¹⁷ A törvények megváltoztatása nélkül az OBT nem képes alkotmányos szerepét ténylegesen, hatékonyan és kielégítően betölteni.

¹⁶ 17. bekezdés <https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/421552eb-cffd-11e9-b4bf-01aa75ed71a1/language-hu>
¹⁷ 32. bekezdés [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2012\)020-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2012)020-e)

4. A BÍRÓSÁGOK VEZETŐINEK KINEVEZÉSE

A jelenlegi igazságszolgáltatási rendszerben az OBH Elnökének rendkívüli hatásköre van a bíróságok igazgatásában,¹⁸ amely jelentős hatással bír a tisztességes eljáráshoz való jogra, valamint annak egyes elemeire. Az OBH Elnöke nevezi ki és ellenőrzi a törvényszékek és az ítélőtáblák elnökeit, elnökhelyetteseit és kollégiumvezetőit.¹⁹ A bírósági vezetők és különösen a bírósági elnökök jelentős befolyással vannak a bírák kiválasztására,²⁰ karrierjére és értékelésére.²¹ Ezenfelül fontos szerepük van az ügyelosztás tekintetében is,²² amely révén befolyásolhatják a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését.

Az Amnesty International Fortélyos félelem című jelentésében 2020-ban rámutatott,²³ hogy a korábbi OBH Elnök (Handó Tünde) a bírói és bírósági vezetői álláspályázatok érvénytelenítése kapcsán folytatott gyakorlata átláthatatlan volt, nem adott megfelelő indoklásokat döntéseire, ezzel pedig visszaélt a bírói és bírósági vezetők kinevezésének jogosítványával. Például a korábbi OBH Elnök a bírósági vezetőkről történő döntés során a jogszabályi előírásokkal szemben nem vette figyelembe a bírák összbírói értekezleten elfogadott véleményét, és döntését nem indokolta meg.²⁴ Ezen kívül az OBH Elnöke akkor is visszaélt a hatásköreivel, amikor több alkalommal nem a rendes pályázati eljárással töltötte fel a vezetői pozíciókat, hanem ideiglenes jelleggel megbízott vezetőkkel.²⁵ A Fortélyos félelem című jelentés arra is rámutatott, hogy ezek az ideiglenes megbízások az OBH által lefektetett szabályokkal ellentétesen, jogellenes módon történtek.²⁶ A bírósági vezetők ideiglenes megbízása veszélyeztetheti a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését, többek között az ügyelosztás és egyéb olyan tényezők révén, amelyek hatással lehetnek a független és pártatlan bíróságra. A bírósági elnökök azok, akik az ügyelosztás irányvonalát előírják az egyes bíróságokon, az ügyelosztási szabályokat felvázolják és az egyes ügyek elosztásáért felelős személyeket kinevezik.²⁷ A rendszer nagy mozgásteret enged az ügyelosztást végzőnek abban, hogy kire szignáljon egy-egy ügyet. A tisztességes eljáráshoz való jog súlyos sérelmét jelenti, hogy politikai vagy egyéb nem megfelelő indíttatású szempontok alapján kerülhetnek az ügyek kiosztásra vagy átszignálásra adott bíróhoz.²⁸ A nemzetközi sztenderdek²⁹ hangsúlyozzák, hogy „*az igazságszolgáltatásban és a bíróságokon megfelelő eljárásoknak kell*

¹⁸ Bszi. 76. §

¹⁹ A Velencei Bizottság a legutóbbi, 2012. októberi kapcsolódó jelentésében kijelentette, hogy „*az OBH Elnökének hatásköre továbbra is nagyon kiterjedt ahhoz, hogy egyetlen személy rendelkezzen velük, és továbbra is nehéz hatékony felügyeletet gyakorolni fölötte*”.

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2012\)020-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2012)020-e)

²⁰ 2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról („Bjt.”) 11-13. §

²¹ Bjt. 70. §

²² Bszi. 9. §

²³ Fortélyos félelem, 19-20. o.

²⁴ Bszi. 132. § (4) bek.

²⁵ A Bszi. 133. § (2) bekezdése szerint az OBH Elnöke ideiglenes bírósági vezetőket bízhat meg – legfeljebb egy évre – amennyiben a rendes pályázati eljárás során az OBH Elnöke nem fogad el egyetlen pályázót sem és így az eljárás eredménytelennek minősül.

²⁶ Bszi. 133. § (1) bek. Lásd a 34/2019. OBH határozat 2.1.4 bekezdése (V.08.) elérhető itt: <https://orszagosbiroitanacs.hu/2018-05-02/>

²⁷ Bszi. 9-10. §

²⁸ Fortélyos félelem, 24-25. o.

²⁹ 103. bekezdés az ENSZ Bírák és Ügyvédek Függetlenségével Foglalkozó Speciális Jelentéstevőjének (Leandro Despouy) a jelentése (A/HRC/11/41) (“2009 IJL Speciális Jelentéstevő Jelentése”) https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/11session/A.HRC.11.41_en.pdf

létezniük, hogy a belülről jövő, jogellenes beavatkozást megakadályozzák.” A bírói magatartás bangalore-i alapelveinek (ENSZ) alkalmazási szabályai alapján³⁰ „a bíróságok bírái között történő munkamegosztást, beleértve az ügyosztást is, rendszerint törvény által előre meghatározott módon, vagy az illetékes bíróság bírójának előzetes megállapodása alapján kell végrehajtani. Ezek a megállapodások olyan pontosan meghatározott körülmények esetén módosíthatók, mint például a bíró szaktudásának vagy szakértelemének szükségessége”.

Az Amnesty International a jelen kutatásban a jelenlegi OBH Elnök nyilvánosan elérhető határozatait, az OBH Elnöke által kinevezett bírósági vezetők, az OBH Elnöke kijelentései, valamint a bírakkal történt interjúk alapján elemzi az OBH Elnöke tevékenységét.

Megválasztása előtt az OBH Elnöke³¹ az OBT tagoknak kijelentette, hogy általános szabályként arra fog törekedni, hogy tiszteletben tartsa a bírósági vezető pozíciókra pályázókról alkotott, az összbírói értekezleteken megfogalmazott véleményeket.

Az OBH Elnöke azt is kijelentette, hogy a bíróságokon a szakmai és igazgatási feladatoknak el kell különülniük. Határozottan kijelentette, hogy a kollégiumi vezetők az igazgatási feladatok helyett a szakmai iránymutatásra kell, hogy koncentrálnak.³² Az Amnesty International üdvözli az OBH Elnökének ilyen irányú szemléletét.

SZEMLELÉTES PÉLDÁK A BÍRÁK VÉLEMÉNYÉNEK FIGYELEMBEVÉTELÉRŐL

2019 decemberében az OBH Elnöke ideiglenes megbízással és nem rendes pályázati eljárás révén betöltött bírósági vezető pozíciók problematikájáról úgy nyilatkozott az OBT tagjainak, hogy meg fogja vizsgálni a kérdést, és foglalkozik vele, de „nem azonnal”. Fontosnak tartotta a Fővárosi Törvényszék elnöki állásának pályázati kiírását³³, amelyet 2020. január 7-én hirdetett meg.

2020. január 7-én tehát az OBH Elnöke pályázatot írt ki a Fővárosi Törvényszék elnöki állásának betöltésére. Miután a 2020. június 8-ai összbírói értekezlet Tatár-Kis Pétert támogatta, az OBH Elnöke Tatár-Kist nevezte ki a bíróság új elnökének. Ezenkívül az OBH Elnöke a Fővárosi Törvényszék kollégiumvezetőjének³⁴ is azt a Szabó Juditot nevezte ki, aki kollégái szavazatainak többségét megszerezte.

Olyan esetek is ismeretesek,³⁵ amikor az OBH Elnöke épp azért érvénytelenítette a pályázati eljárást, mivel a pályázót a kollégái *nem* támogatták.

A fenti esetek alapján elmondható, hogy az OBH Elnöke eddig figyelembe vette az összbírói értekezletek és a bírák véleményét a bírósági vezetők kinevezéséről szóló döntései során.

Egyes esetekben az OBH Elnöke megbízott ideiglenes bírósági elnököket: a Szegedi Törvényszék ideiglenes elnöke Tárkány-Szűcs Babett,³⁶ a Szolnoki Törvényszék ideiglenes elnöke Kissné dr. Szabó Judit,³⁷ a Pécsi Ítéltábla ideiglenes elnöke Túri Tamás,³⁸ a Szegedi Ítéltábla ideiglenes elnöke pedig Hámori Attila lett.³⁹ Mindazonáltal a későbbiekben rendes pályázati eljárást írt ki ezekre a pozíciókra, amelyeket végül valóban rendes pályázati eljárás keretein belül töltöttek be. A fent említett személyek közül volt, akit később rendes pályázati eljárás keretein belül neveztek ki elnökké (Kissné dr. Szabó Judit, Hámori Attila, Túri Tamás).

Az Amnesty International az online kérdőívében kifejezetten ezekről az ideiglenes megbízásokról is gyűjtött információkat. A tény, hogy az Amnesty International által megkérdezett bírák közül többen (heten azok közül, akik véleményt formáltak erről a témáról) nem tartották aggályosnak ezeknek az ideiglenes elnököknek a megbízását, alátámasztja a bírók azon észrevételét, miszerint a helyzet az új OBH Elnök alatt javult. A nyilvánosan elérhető információk alapján⁴⁰ az Amnesty International egyetért azzal a kijelentéssel, hogy a korábbi OBH Elnök korszakához képest a helyzet javult az ideiglenes elnökök megbízását illetően. Az egyik

³⁰ 3. bekezdés A bírói magatartás bangalore-i alapelveinek hatékony alkalmazása https://www.unodc.org/res/ji/import/international_standards/measures_implementation/measures_implementation.pdf

³¹ OBT jegyzőkönyv 2019. május 4., itt elérhető [//orszagosbiroitanacs.hu/2019-12-04/](https://orszagosbiroitanacs.hu/2019-12-04/) 11. o.

³² OBT jegyzőkönyv 2019. december 4., 11. o.

³³ OBT jegyzőkönyv 2019. december 4., 22. o.

³⁴ 37/E/2020 számú OBHE határozat

³⁵ 132/E/2020 számú OBHE határozat, 133/E/2020 számú OBHE határozat, 338/E/2020 számú OBHE határozat, 394/E/2020 számú OBHE határozat, 396/E/2020 számú OBHE határozat

³⁶ 666/E/2019 számú OBHE határozat

³⁷ 137/E/2020 számú OBHE határozat

³⁸ 162/E/2020 számú OBHE határozat

³⁹ 163/E/2020 számú OBHE határozat és a 370/E/2020 számú OBHE határozat

⁴⁰ birosag.hu

bíró így fogalmazott: „a vezetői megbízás [...] az örökölt helyzetnek, az új OBH elnök hivatalba lépésekor folyamatban lévő pályázatoknak, vagyis az átmenetiségből adódó kényszerpályának is betudható álláspontom szerint.” Hozzátette: “pozitív tendenciaként mutatkozik, hogy tudomásom szerint olyan megbízás nem történt (ellentétben a korábbi OBH elnök hivatali idejével), ahol az adott bírósághoz nem tartozó, "külső" személyt bíztak volna meg.” Az egyik bíró megemlítette, hogy a bírák túl passzívvá váltak ahhoz, hogy vezetői pozíciókra pályázzanak, illetve a világjárvány miatt elmaradtak az összbírói értekezletek, ahol a pályázókról véleményt nyilváníthattak volna. Ennek ellenére egy másik bíró elmondása szerint sok vezetőt már kineveztek és sok vezetői pályázat volt már folyamatban.

Az Amnesty International arra a következtetésre jutott, hogy a bírósági vezetők kinevezése eddig nem adott komoly aggodalomra okot, azonban hangsúlyozza, hogy az OBH Elnökének továbbra is rendes pályázati eljárások és tisztességes eljárások során kell betöltenie a bírósági vezetői pozíciókat az ideiglenes megbízások helyett.

5. A BÍRÓSÁGOK ÉRZÉKELT PÁRTATLANSÁGA

A bíróságok érzékelt pártatlansága fontos tényező a bírósági függetlenség fenntartása szempontjából, és az OBH Elnökének mint a bírósági igazgatás legfőbb szereplőjének kiemelkedő szerepe van ebben. A törvény szerint⁴¹ az OBH Elnöke az általa kinevezett bírósági vezetők munkáját illetően vizsgálatokat kezdeményezhet – amelyek fegyelmi eljárással is végződhetnek – azt biztosítandó, hogy a bírói igazságszolgáltatás szabályait, a jogszabályban meghatározott határidőket és a bíróságok belső szabályait betartsák az adott bíróságon. Ez egy erőteljes jogi eszköz, amelynek visszaélészerű vagy következetlen használatával az OBH Elnöke csorbíthatja a független és pártatlan igazságszolgáltatás képét.

Ezért volt aggályos az, amikor az OBH Elnöke következetlen módon kezdeményezett vizsgálatokat bírósági elnökökkel szemben: egy esetben a Szegedi Törvényszéknél (ahol elindították a vizsgálatot), és egyben a Fővárosi Törvényszéknél (ahol a vizsgálatot nem indították el). Ebben a fejezetben ezt a két ügyet mutatjuk be, továbbá az OBH Elnökének egy irányítási döntését, amellyel a saját helyettesévé az Igazságügyi Miniszter anyósát jelölte, ami szintén csorbíthatja a bírósági igazságszolgáltatás érzékelt függetlenségét.

1. A Szegedi Törvényszék ellentmondásos ügye. 2019 decemberétől a kormánypárti média azzal az állítással támadta⁴² a törvényszék bizonyos bíróit, hogy a Szeviép-ügyként ismert esetben a bírók részrehajlóan és korruptan jártak el.⁴³

Miután a hír nyilvánosságra került, az OBH Elnöke külső vizsgálatot indított és a törvényszék elnöke, Tárkány-Szűcs Babett maga is indított egy belső vizsgálatot a Szeviép ügyben a bíróságon 2019. december végén.⁴⁴ Ezután az OBH Elnöke érvénytelenítette⁴⁵ a Szegedi Törvényszék elnöki posztjára kiírt pályázati eljárást, amelyre az egyetlen pályázó a hivatalban levő törvényszéki elnök, Tárkány-Szűcs Babett volt. Az OBH Elnöke ezt az érvénytelenítő döntést a fent említett belső vizsgálatra hivatkozva hozta. Egy OBT ülésen⁴⁶ Vasvári Csaba és Vadász Viktor OBT-tagok ellenérveket fogalmaztak meg az érveléssel kapcsolatban, mert véleményük szerint ezen logika mentén az OBH Elnöke a jövőben vizsgálatot indíthat azzal a céllal, hogy egy pályázati eljárást sikertelennek nyilvánítson.

⁴¹ Bszi. 76. § (6) bek. b)-c) pontja

⁴² <https://pestisracok.hu/tag/szeviep-ugy/>

⁴³ A Szeviép-ügy néhány helyi vállalkozóval kapcsolatos, akiknek a Szeviép Kft. nevű építőipari cége óriási összegeket adott kölcsön különféle embereknek, így állítólag csődbe juttatták a céget, és megkárosították a cég hitelezőinek érdekeit. Miután az elsőfokú bíróság bűnösnek nyilvánította őket, másodfokon a Szegedi Törvényszék bizonyíték hiánya miatt felmentette a vádlottakat. Nővé Ágnes bírót, aki a másodfokú bíróságnál döntést hozott ebben az ügyben, azzal támadta a média, hogy családi vállalkozása van az építőiparban, és hogy a Szeviéphez hasonlóan az ő vállalkozása is elnyert önkormányzati megbízásokat.

⁴⁴ Egy kormánypárti hírportál szerint Tárkány-Szűcs ezt a belső vizsgálatot Nagy Andrea bírósági kollégiumvezető-helyettes ellen indította. <https://pestisracok.hu/fejelmi-eljaras-jogkormegvonas-ervenytelenített-elnoki-palyazat-lepett-az-obh-a-szeviep-vezereket-felmento-botkaek-kal-pacsizo-birok-ugyeben> Ezt az információt nem tudtuk ellenőrizni.

⁴⁵ Az OBH Elnökének 664/E/2019. számú határozata

⁴⁶ OBT jegyzőkönyv 2020. május 6., 11. o.

2020. január 13-án ugyanebben az ügyben maga az OBH Elnöke szintén elindított egy külső vizsgálatot⁴⁷ a Szegedi Törvényszék büntetőbíróinak ítélezésével kapcsolatban, az OBH Elnök döntését megalapozó érvelés szerint⁴⁸ „a Szegedi Törvényszék büntető ügyszakának működésére vonatkozóan megfogalmazott és a vizsgálók rendelkezésére bocsátott tényállításokra figyelemmel”. Ezt a külső vizsgálatot az OBH Elnöke által kijelölt bírók végezték. A kérdőívet kitöltők közül négy bíró a külső vizsgálat elindítása mögött lehetségesnek látta a politikai indítást, mert úgy vélték, hogy az OBH Elnöke csupán média hírek alapján indította a vizsgálatot.

Habár a külső vizsgálatról szóló beszámoló már elkészült⁴⁹, a jelen jelentés véglegesítésekor nem volt közzétéve. Az OBH is igényelte a betekintést a vizsgálat eredményeibe, de ezt a kérést nem teljesítették.⁵⁰ Az egyetlen ismert tény az, hogy korábban két személy ellen folytattak fegyelmi eljárást, és a vizsgálati beszámoló következtében fegyelmi eljárást indítottak egy harmadik személy ellen is.

2. A Fővárosi Törvényszék ügye. 2019 novemberének végén az OBH előző elnökét, Handó Tündét magasztaló levél jelent meg a bíróságok központi weboldalán.⁵¹ Ezen a levélen szerepelt Tatár-Kis Péternek, a Fővárosi Törvényszék akkor megbízott ideiglenes elnökének az aláírása.⁵² 2020 júniusában, a Fővárosi Törvényszék elnöki posztjéért pályázók meghallgatására szolgáló összbírói értekezleten Tatár-Kis elnökjelölt tagadta, hogy aláírta volna a fent említett levelet, arra utalva, hogy hamisíthatták az aláírását. Önmagáról harmadik személyben megfogalmazott elmondása szerint „*ezt a levelet Dr. Tatár-Kis Péter nem írta alá, sem a saját nevében, sem a Fővárosi Törvényszék bíráinak képviseletében. Tatár-Kis Péter ezen levél elkészülésének időpontjában egy európai uniós ülésen vett részt Stockholmban. Ezt a levelet nem látta, nem ismerte tartalmát.*”⁵³

Az elnöki meghallgatás során⁵⁴ az OBH Elnöke szintén megkérdezte Tatár-Kist a fent említett hamisított aláírással kapcsolatban: „*miért csak ekkor jelezte publikusan akár szóban, akár írásban ezt a sajátos helyzetet?*” Tatár-Kis azt válaszolta, hogy nem akart nyilvános vitát kirobbantani ezzel kapcsolatban. Az OBH Elnöke annak ellenére, hogy tudott egy lehetséges bűncselekményről (okirathamisítás), amelyben érintett volt Magyarország legnagyobb törvényszékének elnöke, nem kezdeményezett semmiféle belső vagy külső vizsgálatot az ügyben.

Az Amnesty International lehetségesnek tartja, hogy az OBH Elnöke csupán média hírekre reagálva kezdeményezte a külső vizsgálatot a Szegedi Törvényszék elnöke ellen, mivel az Amnesty International-nek nincsen információja más, rendelkezésre álló jogalapról (mint például a Szegedi Törvényszék 2019 decemberében kezdődött belső vizsgálatának eredménye). Ugyanakkor az Amnesty International aggasztónak tartja, hogy miután a kormányparti média megtámadott egy bíróságot⁵⁵ (a Szegedi Törvényszéket), az OBH Elnöke egyből lépett, vizsgálatokat kezdeményezett és nyilatkozott a médiának az ügyben, ellenben Tatár-Kis fent említett ügyében semmiféle lépést nem tett.⁵⁶ Az a tény, hogy az OBH Elnöke vizsgálatot indított a szegedi ügyben, de a budapestiben nem, aggodalomra ad okot a tekintetben, hogy az OBH Elnöke az ilyen vizsgálatokat esetlegesen arra használhatja fel, hogy nyomást gyakoroljon bírósági vezetőkre, megkérdőjelezve a magyar bíróságok és igazgatásuk érzékelt függetlenségét és pártatlanságát.

3. Az OBH elnökhelyettesének kinevezése. A magyar bíróságok érzékelt függetlensége és pártatlansága tovább gyengült az OBH elnökhelyettesi posztjára történt kinevezés következtében. A törvény szerint⁵⁷ az OBH Elnöke az OBH elnökhelyettesi posztra a köztársasági elnöknek tesz javaslatot. Az elnökhelyettes helyettesítheti az OBH Elnököt, ha utóbbi nem tudja ellátni kötelességeit. Az OBH Elnöke Eröss Mónikát javasolta az OBH elnökhelyettesi posztjára, akit a köztársasági elnök 2020. április 7-én kinevezett.⁵⁸ Eröss kinevezésekor az igazságügyi miniszter, Varga Judit anyósa volt, de a törvény szerint ez nem jelentett összeférhetetlenséget. Az Amnesty International online kérdőívében hét bíró mutatott rá arra, hogy Eröss javaslata az elnökhelyettesi székbe rossz fényt vet az OBH Elnökre és megkérdőjelezi pártatlanságát.

⁴⁷ Az OBH által kijelölt személyek végezték, a Bszi. 76. § (6) b) alapján.

⁴⁸ Az OBH Elnökének 9.E/2020. számú határozata

⁴⁹ Az OBH következő webhelyen elérhető sajtóközleménye szerint: <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/saitokozlemeny-sze-viep-ugyben>

⁵⁰ A 2020. I. félévi OBH elnöki beszámoló V. szakasza. Elérhető itt: <https://orszagosbiroitanacs.hu/2020-09-09/>

⁵¹ https://index.hu/belfold/2019/11/29/hando_tunde_birak_birosagok_bucsuztatasa/

⁵² https://birosag.hu/sites/default/files/users/Szakirodalmi%20aj%C3%A1nl%C3%B3%202020/k%C3%B6z%C3%B6net%20EA-nak%20nevekkel_level.jpg

⁵³ https://index.hu/belfold/2020/06/08/tatar_kis_peter_fovarosi_torvenyszek/

⁵⁴ https://birosag.hu/sites/default/files/2020-06/meghallgatasi_jegyzokonyv_-_dr_tatar-kis_peter.pdf

⁵⁵ <https://pestisracok.hu/tag/szeviep-ugy/>

⁵⁶ Ahogy az egyik bíró megfogalmazta: „*Szegeden egy sajtóhíre vizsgálatot rendelt el, ugyanakkor a fővárosban egy ennél súlyosabb esetben nem, ott minden további nélkül kinevezte az elnököt.*”

⁵⁷ Bszi 76. § (2) bek. b) pontja

⁵⁸ <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/koztarsasagi-elnok-kinevezte-az-orszagos-birosagi-hivatal-uj>

Egyikük ezt így fogalmazta meg: „*említést érdemel még a miniszteri anyós elnökhelyettesé tétele. Utóbbi szerintem Európában megengedhetlen*”.

Ezek a példák, habár nem szolgálnak meggyőző erejű bizonyítékként, bemutatják, hogy az OBH és elnökének intézkedései hogyan járulhatnak hozzá az igazságszolgáltatás érzékelt pártatlanságának gyengítéséhez és hogyan gyakorolhatnak nyomást egyes bírákra, akik önkényes vizsgálatoknak és eljárásoknak lehetnek kitéve. A bíróságok pártatlansága tovább gyengül, ha az látható, hogy a vezetői pozíciókba történő kinevezéseket személyes kapcsolatok határozzák meg az érdemekre és képesítésekre építő objektív kritériumok helyett.

6. AZ ORSZÁGOS BÍRÓI TANÁCS HELYZETE

„...A mi álláspontunk régóta ismert ebben a kérdésben. Az [OBH és OBT közötti] együttműködés körében az azóta történt pozitív változásokat is azonnal jeleztem, tehát az Európai Bizottság felé utólagosan jeleztem, hogy a póttagválasztó közgyűlésnek ki van tűzve az időpontja és helyszíne, az OBT új elhelyezése megoldott, a honlapon való megjelenés előkészítése folyamatban van.”⁵⁹

Vadász Viktor, az OBT tagja egy OBT-ülésein

Ahogy az Amnesty International azt a Fortélyos félelem c. jelentésében megállapította, az OBT az OBH-nál sokkal kisebb hatáskörrel rendelkezik, és a rendszer lehetővé teszi az OBH számára, hogy figyelmen kívül hagyja az OBT felügyeleti tevékenységét.⁶⁰ Ez a rendszerszintű hiányosság a 2018-2019-es OBH-OBT konfliktus során vált a szakmai közösség és a közvélemény számára is nyilvánvalóvá, amikor az OBH Elnöke kijelentette, hogy az OBT illegitim, és befejezte az együttműködést azzal az intézménnyel, amelyet az OBH felügyeletével bíztak meg.⁶¹ Következésképpen az OBT gyakorlatilag nem tudta a jogszabályoknak megfelelően ellenőrizni az OBH működését. Az OBH törvényhozás által kinevezett elnökét sokan tekintik politikai kinevezettnek, aki hatásköreit tekintve erőfölényben van a bírók által megválasztott OBT-vel szemben a két szerv között felmerülő viták esetén. A hatáskörmegosztás ilyenfajta jogi kiegyensúlyozatlansága alááshatja a bírói függetlenséget, minthogy az OBT alkotmányos feladata az OBH Elnöke igazgatási tevékenységének felügyelete.

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikke által biztosított tisztességes eljárásához való jog megköveteli, hogy az ügyeket egy törvény által létrehozott, független és pártatlan bíróság tárgyalja. A „független” és „pártatlan” bíróság biztosítékai szorosan összefüggenek egymással. Amennyiben egy bíróság nem független a végrehajtó hatalomtól, ez valószínűleg azokban az esetekben is sérti a pártatlanság követelményét, amelyekben a végrehajtó hatalom félként szerepel. Az Emberi Jogok Európai Bírósága általában együtt vizsgálja a két követelményt.⁶² Ezért az igazságszolgáltatás függetlenségének és

⁵⁹ OBT jegyzőkönyv, 2020. július 1., 19. o.

⁶⁰ Fortélyos félelem, 19. o.

⁶¹ Fortélyos félelem, 21. o. A konfliktusról bővebben lásd az Amnesty International és a Magyar Helsinki Bizottság közös jelentését: <https://www.amnesty.hu/wp-content/uploads/2021/02/A-Constitutional-Crisis-in-the-Hungarian-Judiciary-09072019.pdf>

⁶² Lásd a *Cooper kontra Egyesült Királyság* ügyet, 48843/99. ügyszám, ECHR 2003-XII és a *Volkov kontra Ukrajna* ügyet, 21722/11. ügyszám, ECHR 2013

pártatlanságának fenntartása elengedhetetlen a tisztességes eljáráshoz való jog biztosításához. Magyarország esetében a törvény által létrehozott független és pártatlan bírósághoz való jogot hátrányosan befolyásolja az OBH Elnökének ellenőrizetlen hatalma.

Az Európai Bizottság 2020-ban készítette el először a jogállamiság helyzetéről szóló jelentését, amelyben kitér az összes európai uniós tagállamra. A jelentés minden tagállamban négy pillért vizsgált: az igazságszolgáltatási rendszert, a korrupcióellenes kereteket, a médiapluralizmust és egyéb, a fékek és ellensúlyok rendszeréhez kapcsolódó intézményi kérdéseket. A Bizottság Magyarországról szóló országjelentése⁶³ komoly hiányosságokat állapít meg, amelyek mind a négy pillér területén – beleértve a bíróság függetlenségét is – veszélyeztetik a jogállamiságot. A jelentés – a hatékony igazságszolgáltatási rendszer és a magas szintű digitalizáció elismerése mellett – problémaként emeli ki azt a tény, hogy az OBH-nak, vagyis a bírósági öngazgatás legfontosabb testületének kihívásokkal kell szembenéznie az OBH Elnökének a bírósági rendszer igazgatásával kapcsolatos kiterjedt hatásköreinek ellensúlyozásában. A hatáskörök egyensúlya jogilag biztosítható módon csak az OBH hatásköreinek törvényi megerősítésével érhető el.

Az Európa Tanács Korrupció Elleni Államok Csoportjának (GRECO) 2020. november 17-én közzétett legújabb megfelelési jelentése⁶⁴ megállapította, hogy a magyar kormány nem teljesítette a bírák korrupciójának megakadályozására szolgáló alábbi három ajánlást:

- A GRECO javaslata alapján felül kell vizsgálni az OBH Elnökének azon jogosultságát, amely szerint beavatkozhat a bírói pozíciókra pályázó jelöltek kinevezési és előléptetési eljárásaiba, és ehelyett olyan eljárást kell kialakítani, amelyben az OBH erősebb szerepet kap.
- A GRECO javaslata alapján időben korlátozni kell az OBH Elnökének azon jogosultságát, hogy a bírákat beleegyezésük nélkül áthelyezhesse, és erre csak ideiglenes jelleggel, pontosan meghatározott, konkrét okokból legyen lehetőség.
- A GRECO javaslata alapján a rendes bírák mentelmi jogát az igazságszolgáltatásban való részvételükhöz kapcsolódó cselekményeikre kell korlátozni („funkcionális mentesség”).

A magyar kormány vagy az Országgyűlés nem mutatott előrelépést a fent említett GRECO-ajánlások végrehajtása terén a 2020-as megfelelési jelentés közzététele óta.

Az igazságszolgáltatáson belüli 2018-2019-es alkotmányos válság idején az OBH Elnöke több tag lemondása és a határozatképességi feltétel nem teljesülése miatt megkérdőjelezte az OBH legitimitását. Az Amnesty International üdvözli, hogy 2020 során az OBH Elnöke megtette a szükséges lépéseket az előző OBH Elnök alatt több, mint egy éven át (2018 októberétől 2019 decemberéig) be nem töltött OBH-tagi pozíciók betöltésére és a probléma megoldására. Az OBH 2020 júliusában Küldöttértekezletet tartott, amely során négy új OBH-tag került megválasztásra⁶⁵. Az Amnesty International-nak az OBH Küldöttértekezlettel kapcsolatban nincs tudomása semmilyen szabálytalanságról vagy vitáról, a hírhedt 2018. októberi OBH Küldöttértekezlettel ellentétben.⁶⁶

Az Amnesty International 2020 során számos előrelépést észlelt. Az OBH meghallgatta, és végül egyhangúlag támogatta Senyei György Barna jelölését az OBH elnöki pozícióra.⁶⁷ Elődjével ellentétben az OBH újonnan megválasztott elnöke nem kérdőjelezte meg nyilvánosan az OBH törvényes működését. Ezt az Amnesty International kérdőívére válaszoló bírák is elismerték, és az OBH Elnökének nyilvános kommunikációjában is látható volt. Továbbá az OBH-ülések jegyzőkönyvei szerint az OBH Elnöke személyesen vett részt a legtöbb 2020-ban megtartott OBH ülésen.

Ezek a fejlemények hozzájárultak az OBH és az OBH közötti kapcsolat javulásához, ami pozitív hatással bírt a bíróságok érzékelt függetlenségére és pártatlanságára, és ezáltal hozzájárult a tisztességes eljáráshoz való jog megerősítéséhez, ahogy azt az Amnesty International online kérdőívében a bírák elmondásai is tanúsítják.

Az OBH véleményezői szerepben is eljár, mivel véleményezheti az OBH Elnökének döntéseit és ajánlásait.⁶⁸ Ezt a szerepét az OBH Elnöke elismerte, az OBH pedig többnyire támogatta az OBH Elnökének döntéseit. Az Amnesty International tanulmányozta a Bírósági Közlöny tartalmát,⁶⁹ amely

⁶³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/hu_rol_country_chapter.pdf

⁶⁴ GrecoRC4(2020)10 <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680a062e9-5-7.o>.

⁶⁵ <https://orszagosbiroitanacs.hu/tagok/>

⁶⁶ Fortélyos félelem, 91. l. ábjegyzet: Ezt a korábbi OBH-küldöttértekezlet azért hívták össze, hogy megválasszák az OBH hiányzó tagjait. Bírósági elnökök és más, hozzájuk lojális bírák gyakorlatilag megakadályozták az új OBH-tagok megválasztását, és jelenlévők szerint több eljárási szabálytalanság is történt az értekezleten.

⁶⁷ Az OBH 54/2019. határozata (XII. 4.)

⁶⁸ A Bszi. 103. § (1) bek. c) pontja

⁶⁹ <https://birosag.hu/birosagi-kozlonyok>

bizonyította, hogy az OBT véleményezte az OBH Elnökének határozattervezeteit. Az Amnesty International-lel kapcsolatban álló bírák megerősítették, hogy az OBH Elnöke hivatalosan kérelmezte az említett véleményezést, és az egyik bíró szerint az OBT ajánlásainak „nagyjából 80%-át” vették figyelembe.⁷⁰

A fent említett pozitív fejlemények ellenére az Amnesty International továbbra is aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy számos, korábban feltárt probléma megoldatlan maradt. Amíg nem lépnek fel ezekben az ügyekben, az OBH Elnöke hatásköreinek ellenőrizetlen jellege továbbra is kockázatot jelent a bíróság függetlenségére és ennek megfelelően a törvény által létrehozott független és pártatlan bírósághoz való jogra. Az Amnesty International aggályait a megkérdezett bírák is osztották. Négy bíró úgy nyilatkozott az Amnesty Internationalnak, hogy a két szerv között csupán felszínes az együttműködés, ráadásul az OBT jegyzőkönyvei alapján az OBT tagjai szintén felvetettek olyan kérdéseket, amelyek megmutatták, hogy az OBH Elnöke nem teljesen működik együtt az OBT-vel. Az OBT bírúinak támogatása szintén aggodalomra ad okot: az OBT bírái továbbra is szűkölködnek az erőforrásokban, a legtöbb OBT tagot nem segíti bírósági titkár,⁷¹ az OBT működését nem segíti adminisztratív titkár,⁷² nem férnek hozzá a bíróság hivatalos honlapjához és így nem ismertethetik álláspontjukat,⁷³ vagy kizárják őket az igazságügyi képzés tervezéséből.⁷⁴

A fentiek alapján az Amnesty International arra a következtetésre jut, hogy bár pozitív fejlődés tapasztalható az OBH Elnöke és az OBT közötti viszonyban, vannak területek, ahol az OBH Elnöke javíthatna az OBT-vel való együttműködésen. Ezen kívül a fenntartható együttműködés érdekében az OBT hatásköreit a Velencei Bizottság és az Európai Unió Tanácsa javaslatainak alapján meg kell erősíteni.

⁷⁰ Az Amnesty International huszonnyolc OBT-határozatot számlált, amelyekben az OBT általánosságban támogatta az OBH új elnökének állásfoglalását (némelyikben az OBT javaslatokat tett az OBH Elnökének), míg csupán egyetlen olyan határozatot talált, amelyet az OBT egyáltalán nem támogatott (86/2020. (VII. 1.) OBT határozat A bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló OBH utasítás véleményezéséről). Egy OBT-tag szerint (az OBT 2020. július 1-i jegyzőkönyve, elérhető itt: <https://orszagosbiroitanacs.hu/2020-07-01/>, 13.o.) az OBT 95 százalékban támogatta az OBH Elnökének kezdeményezéseit a koronavírus alatt. Az OBT előző elnökének beszámolója szerint (elérhető itt: <https://orszagosbiroitanacs.hu/2020-09-09/>) 2020 első felében „az OBH Elnökének utasításainak véleményezése során a Tanács a legtöbb esetben támogatólag véleményezte az utasítástervezeteket, azonban számos esetben kritikai észrevételeket is tett. Ezeket az OBH Elnöke volt, hogy elfogadta, [...] de több esetben teljes egészében figyelmen kívül hagyta. Így például nem változtatott a Tanács által elfogadhatatlannak tartott, a bíróságok által használt gépjárművek üzemeltetéséről és használatáról szóló utasításán, vagy a szintén éles kritikával illetett, túlzó formakényszert előíró Beisz.-t módosító utasításán.”

⁷¹ Az OBT jegyzőkönyve 2020. július 1., 6.o.

⁷² Elérhető itt: <https://orszagosbiroitanacs.hu/2020-09-09/>

⁷³ A Bszi. 103. § (1) bek. d) pontja

⁷⁴ Az OBH elnökhelyettese felkérte az OBT-t, hogy véleményezze a bíróságok 2021-es éves képzési és szakmai készségfejlesztési tervét. Az OBT 2020. július 1-jén nyilvánított véleményét (91/2020 (VII.1.) sz. OBT-határozat), ugyanakkor az egyik bíró elmondta az Amnesty International-nak, hogy a 2021-es Központi Oktatási Tervet egy nappal korábban, 2020. június 30-án hagyta jóvá az OBH – ez azt jelenti, hogy az OBH Elnöke nem vette figyelembe az OBT véleményét az ügyben.

7. A MÉDIATÁMADÁSOK ALÁÁSSÁK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS FÜGGETLENSÉGÉT

„[...] a bírákat időnként a személyükben is durván támadó megnyilvánulásokkal szemben nagyon hiányoltam a határozott fellépést, a bírósági szervezet szinte védtelenül maradt.”

Egy törvényszéki bíró

A BÍRÁKAT CÉLZÓ POLITIKAI ÉS MÉDIATÁMADÁSOK FOLYTATÓDNAK 2020-BAN

Az igazságszolgáltatást és a bírákat célzó médiatámadások és a politikusok (kormánytisztviselők, kormánypárti és ellenzéki politikusok) támadásai folytatódtak 2020-ban, ezzel aláásták az általános bizalmat az igazságszolgáltatásban mint a hatalomgyakorlás harmadik ágában.

Az OBH Elnökének kiemelkedő szerepe van abban, hogy a megalapozatlan politikai támadások visszautasításával védje az igazságszolgáltatás integritását és függetlenségét. Ez pedig elsődlegesen az OBH Elnökének egyik fő feladatából ered, miszerint „*képviseli a bíróságokat*”.⁷⁵ Ezt a gyakorlatban is alkalmazta az OBH Elnöke: az OBH Elnöke maga is kiadott néhány sajtóközleményt az igazságszolgáltatás védelmében (lásd alább). Az online kérdőívet kitöltő bírák is rámutattak arra, hogy az OBH Elnökének kötelessége felszólalni az igazságszolgáltatást érő ilyenfajta támadások ellen.

2020 során az Amnesty International számos médiabeli vagy politikai nyilatkozatot észlelt, amelyek kritizálták, és néhány esetben személyesen támadták a bírákat és döntéseiket.

⁷⁵ Bszi. 76. § (1) bek. c) pontja

- Például a gyöngyöspatai roma diákok 2004 és 2017 közötti iskolai szegregációjának az ügyében, ahol Orbán Viktor miniszterelnök a kormánypárttal és a kormányközeli médiával karöltve támadta a bíróság ítéletét, amely 99 millió forint kártérítést ítélt meg az érintett gyerekeknek.⁷⁶
- Egy másik példa volt, hogy a magyar kormány felfüggesztette azon kártalanítások kifizetését, amelyet a bíróság az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt ítélt meg fogvatartottak részére.⁷⁷ Ezt egy lejárató kampány keretében tették: kormánytisztviselők, beleértve a miniszterelnököt és kormánypárti politikusokat, támadták a bírakat és ügyvédeket, azt hangsúlyozva, hogy az ügyekben ítélkező bírák és az ügyfeleiket védő ügyvédek bűnözőket védenek.
- Kaleta Gábor, Magyarország egykori perui nagykövete ügyében Kocsis Máté, a Fidesz politikusa és frakcióvezetője állította, hogy: „a bíróság ítélete felháborító és elfogadhatatlan.”⁷⁸
- 2020 szeptemberében, egy magyar politikus még függőben lévő ügyében Deutsch Tamás EP-képviselő a Facebook-oldalán szólott hozzá: „beszéljünk világosan: az ügyben eljáró elsőfokú bíróság nem jögerős ítélete nettó hazaárulás.”⁷⁹
- 2019 decemberében Márky-Zay Péter (Hódmezővásárhely ellenzéki polgármestere) nyilvánosan így nyilatkozott: „ma, ebben a bírósági rendszerben nagyjából attól függ, ki milyen ítéletet kap, hogy melyik bíróságon tárgyalják az ügyét.” Hozzátette, hogy „majd a vérbír.hu-t elindítjuk, és előbb-utóbb elszégyellik magukat.”⁸⁰
- 2020. december 1-jén Márky-Zay perében az elsőfokú ítélet után azt nyilatkozta⁸¹, hogy az ítélet „konceptió”.

Az EB jogállamisági helyzetről szóló 2020-as jelentésében⁸² az Európai Bizottság szintén megállapította, hogy a kormányzati és kormányt támogató médiumok kritikája bizonyos bírói döntésekről alááshatja az igazságszolgáltatási rendszerbe vetett közbizalmat.

A Fortélyos félelem című jelentésben a bírák az Amnesty International-nek azt nyilatkozták, hogy az igazságszolgáltatást ért nyilvános támadások és a különleges médiafigyelem nagy nyomást helyezhet az egyes bírókra, és a legtöbben egyetértettek abban, hogy a szervezet nem nyújtott elég támogatást a bírácoknak ezekben az ügyekben.⁸³ Jelentésében az Amnesty International hasonló ügyeket dokumentált Lengyelország igazságszolgáltatásáról is.⁸⁴

AZ OBH ELNÖKE ÉS MÁS BÍRÓSÁGI VEZETŐK ÁLTALÁBAN NEM REAGÁLTAK A TÁMADÁSOKRA

Az Amnesty International azt találta, hogy az OBH Elnöke legnagyobb részét hallgatott, és nem reagált a bírákat és az ítéleteket ért 2020-as politikai vagy médiatámadásokra.

A kérdőívet kitöltő tizenhét bíróból tizenhárom negatív véleménnyel volt az OBH Elnökének teljesítményéről ebben a kérdésben, azaz szerintük egyáltalán nem vagy nem eléggé védte a bíróságokat a fent említett támadásokkal szemben. Több bíró is említette, hogy az egyetlen eset, amikor az OBH Elnöke felszóllalt és megvédte a bírói függetlenséget, Márky-Zay korábban említett „vérbírós” megjegyzése volt.

Ezenkívül két sajtóközleményben védte meg az OBH Elnöke a bíróságokat a politikai támadásokkal szemben:

- Deutsch EP-képviselő fenti hozzászólására válaszul az OBH Elnöke⁸⁵ visszautasította az állítást: „...a bíróság függetlenségét megkérdőjelez és az adott ügyben hozott ítéletet hazaárulóként minősítő megállapítását ezúton visszautasítom.”

⁷⁶ https://index.hu/belfold/2020/01/09/orbaninfo_gyongyospata_gyori_gyerekgyilkos_birosagi_iteletek_biralat/

⁷⁷ <https://www.vg.hu/kozelet/kozeleti-hirek/a-kormany-felfuggeszti-a-bortonkarteriteseket-1993158>

⁷⁸ <https://infostart.hu/belfold/2020/07/08/kocsis-mate-kaleta-gabor-tette-undorito-a-birosag-itelete-felhaborito-es-elfogadhatatlan>

⁷⁹ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=3621973201169122&id=10000694338124

⁸⁰ https://index.hu/belfold/2019/12/09/transparency_international_evzaro_korrpcio_ezaminimum/

⁸¹ <https://magyarnarancs.hu/belpol/marki-zay-peter-ez-az-itelet-konceptios-fellebbezni-fogok-234041>

⁸² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020SC0316&from=HU>

⁸³ Fortélyos félelem, 30. o.

⁸⁴ Lengyelország: Szabad bíróságokat, szabad embereket,

<https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR3704182019ENGLISH.PDF>, 18. o.

⁸⁵ https://birosag.hu/sites/default/files/2020-09/OBH_eln%C3%B6ke_lev%C3%A9%202020.09.25..pdf

- A korábban említett Márky-Zay ügyben, 2020 decemberében az OBH Elnöke⁸⁶ azt nyilatkozta, hogy a *„politikai elfogultságot sugalló állításai[.]... visszautasítom”*.

A bírák azt is hozzátették, hogy más esetekben, amikor a bíróságot a kormány politikusai vagy a kormányközeli médiumok támadták, az OBH Elnöke nem szólalt fel, azonban felszólalt, amikor a támadások az ellenzékétől érkeztek. Az egyik válaszoló bíró azt mondta, hogy ez a körülmény megkérdőjelezi az OBH Elnökének politikai függetlenségét. Egy másik bíró a következőket jegyezte meg: *„a külső kommunikációban pedig az elmúlt hónapokban a sajtó és a politika részéről tapasztalt sok esetben minden szakmaiságot nélkülöző kritika, a bíróságok megbélyegzése (”a bíróságok a bűnözők pártján állnak”), a bírákat időnként a személyükben is durván támadó megnyilvánulásokkal szemben nagyon hiányoltam a határozott fellépést, a bírósági szervezet szinte védtelenül maradt.”* Egy harmadik bíró szerint: *“[...] a 2019 decemberében a Szegedi Törvényszék egyes bíráival szembeni személyeskedő, szakmailag alá nem támasztott támadások után csendben maradt, ezt én hibának tartom.”*

A 2020. február 5-én tartott OBT-ülésen az OBT tagjai, az OBH Elnöke és más jogi hivatásrendek képviselői (beleértve a Kúria és a Magyar Ügyvédi Kamara elnökét, az Igazságügyi Minisztérium és a Legfőbb Ügyészség képviselőit) megvitatták a bíróságokat ért politikai és médiatámadások ügyét. Az OBH Elnökének véleménye szerint az ítéletek magukért kell, hogy beszéljenek.⁸⁷ Azt is hozzátette, hogy a bíróságoknak *„abba belemenni, hogy de mi jó ítéletet hoztunk, nem szabad”*. Ehelyett azt ajánlotta, hogy a jövőben sajtónyilvános ügyekben hozzanak nyilvánosságra anonimizált ítéleteket, amelyek által az egyes ügyekben hozott ítéleteket jobban meg lehet érteni.

A kérdőívben néhányaknak pozitívabb képe volt az OBH Elnökének kommunikációjáról. Az egyik bíró szerint a Kúria elnökének kellene a nyilvánosság előtt védenie a bírói függetlenséget. Egy másik bíró szerint az OBH Elnökének megközelítése nem feltétlenül rossz ebben a tekintetben. Egy harmadik bíró azt írta, hogy: *„ez [t.i. hogy nem szólal fel a támadásokkal szemben] egy rendszerhiba eredménye: az OBH elnöke, aki politikai kinevezett, soha nem fog szembehelyezkedni a politikával. Feladata lenne a bíróságok védelme? Lehet, de erre a pozíciója alkalmatlan.”*

Az Amnesty International arra a következtetésre jutott, hogy 2020-ban folytatódtak a politikai és médiatámadások, és ez negatív hatással van a bírói függetlenségre. Deutsch EP-képviselő esetét kivéve az OBH Elnöke és más bírósági vezetők nem védték meg a bíróságokat a magyar kormánytisztviselők és kormánypárti vezetők támadásaitól. Az OBH Elnöke és más bírósági vezetők (pl. a Kúria elnöke) néhány említésre méltó kivételen túl nem védték meg a bíróságokat a támadások ellen, és ezt a bírák negatívan ítélik meg.

⁸⁶ <https://www.mabie.hu/attachments/article/1555/Ny%C3%ADt%C3%A9v%C3%A9sz%20az%20OBH%Eln%C3%B6k%C3%A9t%C5%91.pdf>

⁸⁷ OBT-jegyzőkönyv, 2020. február 5., <https://orszagosbiroitanacs.hu/2020-02-05/> 13-14. o.

8. DERMESZTŐ LÉGKÖR ÉS A BÍRÁK VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁSI SZABADSÁGA

A bírák véleménynyilvánítási szabadsága az igazságszolgáltatás függetlenségének szerves részét képezi. A nemzetközi szabályok szerint a bírákat is megilleti a véleménynyilvánítás szabadsága. Így „[a]z igazságszolgáltatás tagjait, hasonlóan más polgárokhoz, megilleti a véleménynyilvánítás, a meggyőződés, az egyesülés és a gyülekezés szabadsága, azzal, hogy az ilyen jogok gyakorlása során a bírák mindig úgy viselkednek, hogy megóvják a hivataluknak járó tiszteletet, valamint az igazságszolgáltatás pártatlanságát és függetlenségét.”⁸⁸ Ahogy az Amnesty International korábbi jelentése rámutat, a lengyel bírák ellen a véleménynyilvánítási joguk gyakorlása miatt indított, tényleges vizsgálatok és fegyelmi eljárások dermesztő hatással voltak a lengyel bíróságokra.⁸⁹

A végrehajtó szervek és az igazságügyi igazgatás kulcsfontosságú szereplői gyakran dermesztő hatású üzeneteket küldenek az igazságszolgáltatás számára, így eltántorítják a bírákat a szabad véleménynyilvánításhoz való joguk gyakorlásától. A magyar bírák körében kialakuló dermesztő légkör tekintetében 2020. október 1-jén az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága úgy határozott, hogy nem zárja le a Baka kontra Magyarország ügy vizsgálatát, azaz nem tekinti megfelelően végrehajtottnak az ítéletet. A Bizottság döntése jól mutatja, hogy a magyar kormányznak nem sikerült eloszlatni az aggodalmakat a bírák véleménynyilvánítási szabadságával és az őket érő dermesztő hatással kapcsolatban. A Miniszteri Bizottság kijelentette, hogy továbbra is „fennállnak a Bíróság aggályai a bírák véleménynyilvánítási szabadságával kapcsolatos „dermesztő légkör” miatt, amelyet az ilyen ügyekben előforduló jogsértések okoztak.”⁹⁰

Az Amnesty International Fortélyos félelem című jelentése szerint „a dermesztő légkör tapintható a bírák körében a bírói függetlenséget érő támadások miatt. A különböző bíróságok bírái egyöntetűen rossz hangulatról számoltak be, olyan környezetről, amelyben a legtöbb bíró nem mer nyíltan és szabadon beszélni, klikek formálódnak és bizalmatlanság uralkodik közöttük. Az interjúalanyok szerint a dermesztő légkör félelmet kelt a bírák körében, amely meggátolja őket abban, hogy felszólaljanak vagy tiltakozzanak az igazságszolgáltatást érintő közigazgatási határozatok és jogszabályok ellen.” A jelenlegi légkör nem biztosít olyan környezetet, amely tiszteletben tartaná, megvédené, elősegítené és támogatná a bírák véleménynyilvánítási szabadságát.

Néhány bíró, akit az Amnesty International-t megkeresett, pozitívnak értékelte a közelmúlt eseményeit. Vannak közülük, akik a változásokat az új OBH Elnök kinevezésének tulajdonítják. Három bíró szerint a korábbi OBH Elnök felmentése megkönnyebbüléssel töltötte el a bírákat, mások kiemelték, hogy a felmentés

⁸⁸ Az ENSZ Emberi Jogi Főbiztos Hivatala, az igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó Alapelvek 8. bekezdése

⁸⁹ <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR3704182019ENGLISH.PDF>

⁹⁰ <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016809fa8be>

hozzájárult ahhoz, hogy a bíróságokon békésebb és nyitottabb légkör uralkodjon. Mindazonáltal a bírák jelentős része – 18-ból öten – úgy véli, hogy a bíróságokon továbbra is rossz a hangulat. *„A korábbi feszültséget apátia váltotta fel”* – így fogalmazott egyikük az Amnesty International-nek. Egy másik bíró beszámolója szerint a *„bírák továbbra is félnek”,* ezt jól mutatja a tény, hogy egy bírósági vezetői pozícióra egyetlen ember pályázott, a bírák nem mernek pályázni, hiszen *„félnek egy esetleges bosszútól”.* A *„kezdeti lelkesedés helyét átvette a csalódottság”* – egy harmadik bíró így értékelte a jelenlegi hangulatot. Néhányan úgy nyilatkoztak, hogy a bírák *„egyedül”* érzik magukat, hiányolják a közönség támogatását, és *„mindenki csendben meghúzza magát a tárgyalóteremben vagy az irodájában és örül annak, ha békén hagyják őket”.* Egy bíró azt írta, hogy a korábbi OBH Elnök időszakának hatásai továbbra is érezhetőek: *„sok bíró érdektelen lett, az öncenzúra pedig automatizmussá vált”.*

A korábbi OBH Elnök által kiadott ún. Integritási Szabályzat továbbra is érvényben van, és negatívan befolyásolja a bírák véleménynyilvánítási szabadságát. A Szabályzat⁹¹ előírja, hogyan végezhetik a bírák az ítélelhozatali feladatokon kívül folytatott tevékenységeiket. 2017-ben az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította és megsemmisítette a szabályzat bizonyos részeit⁹², többek között azt is, amely szerint *„integritás”* alatt az OBH Elnöke által kiadott ajánlásban megfogalmazott értékeknek és elveknek való megfelelést kell érteni. A szabályzat más részei azonban ma is érvényben vannak, nem támadták meg őket. A bírák politikai tevékenységekben való esetleges részvételére vonatkozó rendelkezések nem egyértelműek, így önkényes értelmezésnek adnak teret.

Az Amnesty International véleménye szerint az Integritási Szabályzatot a saját bírói függetlenségük védelméért felszólalni kívánó bírák elhallgatásának eszközeként használhatják, mondván, hogy ez a téma is politikai színezetű, és/vagy megsértené a bírói integritást. Továbbá a Szabályzat például tartalmaz egy olyan *„gumiszabályt”* is, amely alapján *„az integritást sértik azok az egyéb tevékenységek”* is, amelyek *„a bíró vagy az igazságügyi alkalmazott függetlenségét vagy pártatlanságát veszélyeztetik”,*⁹³ ez pedig tág értelmezési lehetőséget ad az OBH Elnöke számára. Az OBH jelenlegi elnöke egyelőre nem módosította az Integritási Szabályzat fenti részeit.

A közelmúlt eseményei kapcsán az Amnesty International eltérő véleményeket hallott a dermesztő hatással és a véleménynyilvánítási szabadságra vonatkozó korlátozásokkal kapcsolatban, azzal együtt, hogy egyértelműen látszik, hogy a bírák véleménynyilvánítási szabadsága folyamatosan korlátozódik, és az OBH Elnöke önkorlátozó megközelítése szerint a bírácoknak kizárólag az ítéleteiken keresztül kellene véleményüket kinyilvánítaniuk. Az Amnesty International következtetései szerint a 2020-as események vegyes hatással voltak a bíróságokon kialakult légkörre, és a bírák passzivitása láthatóan továbbra is jelen van a magyar igazságszolgáltatásban, ami gyengíti a bírói függetlenséget és a jogállamiságot.

Ebben a tekintetben három bíró számolt be pozitív változásról: egyikük azt nyilatkozta az Amnesty International-nek, hogy az OBH új elnöke nem helyezte őket nyomás alá, a másik azt mondta, hogy nem tudnak semmi olyasmiről, ami közvetlenül akadályozhatná a bírák véleménynyilvánítási szabadságát, a harmadik bíró szerint pedig pozitívan értékelendő, hogy az OBH Elnöke – véleményük szerint – legalább nem vesz minden véleménynyilvánítást személyes sértésnek.

A kérdőívet kitöltő bírák nagyrésze azonban nem tapasztalt változást a korábbi gyakorlattal vagy negatív eseményekkel kapcsolatban. Öten azt válaszolták, hogy nem érznek és nem tudnak semmit az OBH elnökének véleménynyilvánítással kapcsolatos szemléletéről és gyakorlatáról. Egy bíró azt mondta, hogy *„semmilyen változást nem észlelek. A bírák maguk szocializálódtak arra, hogy tartózkodjanak a határozott véleménynyilvánítástól [...]”.* Ezenkívül nyolc bíró mondta az Amnesty Internationalnek, hogy az OBH új elnöke valószínűleg nem támogatja a bírácokat abban, hogy véleményt fejezzenek ki bármilyen ügyben vagy megjelenjenek a közösségi média felületein. Az egyik bíró úgy gondolja, hogy *„Senyei láthatóan el akar kerülni minden botrányt vagy összetűzést, ha rajta múlik, a lefejezésünket is csendes megadással kellene tűrnünk”.* Két bíró szerint ennek az az oka, hogy az OBH Elnöke inkább elkerülné a magyar kormánnyal való nézeteltérést, és azt szeretné, ha a bírák csak az ítéleteiken keresztül szólalnának meg, máshogy nem nyilvánítanának véleményt.

Az Amnesty International felszólítja az OBH Elnökét, hogy vizsgálja felül a határozatait, és vonja vissza azokat, amelyek szükségtelenül korlátozzák a bírák véleménynyilvánítási szabadságát.

⁹¹ <https://birosag.hu/obh/szabalyzat/62016-v31-obh-utasitas-az-integritasi-szabalyzatrol-0>

⁹² [http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/b8b4a549c5c37b1fc1257ff0005876c0/\\$FILE/33_2017%20AB%20hat%C3%A1rozat.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/b8b4a549c5c37b1fc1257ff0005876c0/$FILE/33_2017%20AB%20hat%C3%A1rozat.pdf)

⁹³ Integritási Szabályzat 7. § (2) bek.

9. AZ UTOLSÓ CSEPP A POHÁRBAN: HOGYAN BEFOLYÁSOLJA A BÍRÓSÁGOK FÜGGETLENSÉGÉNEK MEGÍTÉLÉSÉT A KÚRIA ÚJ ELNÖKÉNEK ÉS BÍRÁINAK MEGVÁLASZTÁSA

A magyar Országgyűlés 2020. október 19-én Varga Zsolt András⁹⁴ választotta meg a Kúria új elnökévé. Megválasztása kizárólag a kormánypártok képviselőinek szavazataival történt. Varga Zsolt András 2021. január 1-jén kezdte meg kilenc éves mandátumát. Varga nem felelt volna meg a kúriai elnöki jelölésre vonatkozó feltételeknek, ha nem lett volna két olyan közelmúltbeli törvénymódosítás, amely a jelöltek körének bővítésével szabad utat adott megválasztásának.

A két törvénymódosítás a következő volt:

- Korábban törvény írta elő, hogy a Kúria elnöki tisztségét olyan jelölt töltheti be, aki ötéves bírói szolgálati jogviszonnyal rendelkezik. A 2019. áprilisi törvénymódosítás⁹⁵ tette lehetővé, hogy a jelöltek ötéves szolgálati jogviszonyának számításakor az alkotmánybírói tapasztalatot is figyelembe

⁹⁴ <https://hungarytoday.hu/hungary-supreme-court-president-zsolt-andras-varga/>

⁹⁵ 2019. évi XXIV. tv.

vegyék. A törvénymódosítást megelőzően kizárólag a bírói (nem pedig alkotmánybírói) tapasztalat számított jogviszonynak.⁹⁶ Vargát a törvénymódosítás nélkül nem választhatták volna meg a Kúria elnökének, mivel nem rendelkezett ötéves bírói jogviszonnyal.

- Másodszer, az Alaptörvény szerint a Kúria elnöki jelöltjeinek bírónak kell lenniük.⁹⁷ 2019 decemberében egy olyan „salátatörvényt”⁹⁸ fogadtak el, amely lehetővé teszi az alkotmánybírák számára, hogy pályázati eljárás nélkül, saját kérésükre nevezzék ki őket bíróvá.⁹⁹ Varga alkotmánybíróként élt is ezzel a lehetőséggel, így nevezte ki bíróvá 2020 júliusában Magyarország köztársasági elnöke.¹⁰⁰ E törvénymódosítás nélkül sem választhatták volna meg Vargát a Kúria elnökévé, ugyanis 2020 júliusa előtt nem volt bíró.

Az Európa Tanács emberi jogi biztosa a 2019 novemberében közzétett közleményében¹⁰¹ aggodalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a salátatörvény *„jelenlegi formájában negatívan befolyásolhatja a bíróságok és a bírák belső függetlenségét és a tisztességes eljárás biztosítását az emberek számára.”* A Biztos hozzátette: *„megismétlem a korábbi ajánlásaimat a magyar kollektív bírói önkormányzatiság megerősítésének szükségességéről, ideértve az Országos Bírói Tanács hatáskörét és feladatait is.”*

A jogállamiság helyzetéről szóló első jelentésében¹⁰² az Európai Bizottság felhívta a figyelmet arra, hogy a „salátatörvény” *„új [szabályai] lehetővé teszik az Alkotmánybíróság Országgyűlés által megválasztott tagjainak a Kúria bírói tisztségeire való, a szokásos eljárás mellőzésével történő kinevezését, valamint lazítják a Kúria elnökére vonatkozó kinevezési feltételeket.”*

A Bizottság azt is megállapította, hogy a fent említett „salátatörvény” következtében *„az Országgyűlés általi alkotmánybíróvá választás – amiben nem vesz részt jelentős részben bírákból álló testület – az érintett bíró kérése esetén gyakorlatilag önmagában véve a Kúria bírójává történő kinevezést eredményezhet. E jogszabályi változások a gyakorlatban növelték az Országgyűlés szerepét a Kúriára való bírói kinevezésekben.”* Ugyanis az alkotmánybírók saját kérésükre nem csak bíróvá való kinevezésüket kérhetik, de rögtön Kúriai tanácselnökök is lehetnek. Az Európai Bizottság azt is kijelentette, hogy *„a kinevezési feltételek lazítása növeli a Kúria elnökévé megválasztható pályázók körét, így tágabb mérlegelési jogkört biztosít a köztársasági elnöknek ebben a tekintetben”.*

Az Európai Bizottság megállapította, hogy a Kúriára való kinevezésekre vonatkozó fenti új szabályok megerősítik a törvényhozó hatalom szerepét a legmagasabb bírói fórum összetételének meghatározásában, és így gyengítik a hatalmi ágak szétválasztását.

Az OBT törvény szerint konzultációs, nem kötelező erejű véleményt ad ki a Kúria elnökjelöltjéről. A parlamenti szavazás előtt az OBT véleményt adott ki a jelölről, amelyben az OBT-tagok túlnyomó többsége ellenezte¹⁰³ Varga jelölését (13 ellenszavazatot és egy szavazatot kapott). Az OBT azzal érvelt, hogy Vargának nincs bírói múltja, és nem rendelkezik tárgyalótermi tapasztalattal. Varga elmondta, hogy alkotmánybíróként igenis elbírált ügyeket, ugyanis rendszeresen fordultak ügyfelek az Alkotmánybírósághoz úgynevezett alkotmányjogi panasszal. Az OBT véleménynyilvánító szavazását az Országgyűlés azonban nem vette figyelembe.

2020-ban az Amnesty International dokumentálta, hogy több alkotmánybíró neveztek ki bíróvá, amire széles körben politikai kinevezéseként tekintettek, ugyanis mindannyiukat az Országgyűlés kormánypártjainak szavazataival választották meg alkotmánybíróvá. 2020 júliusában Vargán kívül Czine Ágnes, Juhász Imre, Hörcherné Marosi Ildikó, Schanda Balázs Tibor, Sulyok Tamás, Szabó Marcel és Szalay Péter alkotmánybírákat neveztek ki bíróvá. Közülük csak Czine Ágnesnek és Hörcherné Marosi Ildikónak volt korábbról bírói tapasztalata.

Mivel az alkotmánybírák a jövőben kúriai tanácselnökké válhatnak, és ennek következtében olyan ügyekről is tárgyalhatnak és dönthetnek, amelyekben az állam az egyik fél – így pedig kérdéses, hogy a pártatlanságra vonatkozó követelménynek eleget tudnak-e tenni. Ez a lehetőség jelentősen befolyásolhatja a bíróságok pártatlanságának megítélését, és hatással lehet a döntéshozatalra minden olyan jövőbeni ügyben, amelyben az állam lesz az egyik fél.

⁹⁶ Bsz. 114. § (1) bek.

⁹⁷ Bsz. 114. § (1) bek.

⁹⁸ 2019. évi CXXVII. tv.

⁹⁹ https://index.hu/english/2019/12/10/changes_to_court_system_omnibus_bill_judicial_independence/

¹⁰⁰ <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK20160.pdf>

¹⁰¹ <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/the-commissioner-urges-the-hungarian-parliament-to-modify-a-bill-affecting-the-independence-of-the-judiciary>

¹⁰² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020SC0316&from=HU>

¹⁰³ orszagbiroitanacs.hu/az-obt-velemenyezte-a-kuriai-elnokenek-javasolt-szemelyi/

Az OBT 2020. szeptemberi határozatában¹⁰⁴ felszólította az OBH Elnökét, hogy kezdeményezze a törvény módosítását. Az OBT szerint azoknak az alkotmánybíróknak, akik nem rendelkeznek bírói szolgálati viszonyal, a szokásos, többi bírójelöltre is vonatkozó pályázati eljárás szerint kellene jelentkezniük a bírói pozíciókra.

BAKA ANDRÁS, A LEGFELSŐBB BÍRÓSÁG KORÁBBI ELNÖKÉNEK ÜGYE

Baka András, a Legfelsőbb Bíróság korábbi elnökét, aki kritikusan viszonyult a kormány igazságszolgáltatási reformjaihoz, 2012-ben ugyanez a kormánytöbbség távolította el a Kúria elnöki tisztségéről, arra hivatkozva, hogy nem rendelkezett ötéves bírói jogviszonyal (Baka korábban az Emberi Jogok Európai Bíróságán [EJEB] volt bíró). Baka kérelmet nyújtott be az EJEB-hez, és az EJEB megállapította, hogy a magyar kormány megsértette a tisztességes eljáráshoz való jogát és a véleménynyilvánítási szabadságát.¹⁰⁵

Az Amnesty International 2019-es „salátatörvényről” szóló elemzésében¹⁰⁶ felhívta a figyelmet arra, hogy „a törvényjavaslat szabad utat ad a rendes bírósági rendszerben bírói tapasztalattal nem rendelkező alkotmánybírók számára, hogy az Országgyűlés megválaszthassa őket a Kúria következő elnökévé 2020-ban, amikor lejár a jelenlegi elnök, Darák Péter hivatali ideje”. Az Amnesty International az igazságszolgáltatás függetlenségére leselkedő veszélyként értékelte az új törvényt a Fortélyos félelem című jelentésében,¹⁰⁷ amelyet a szervezet által megkérdezett bírák véleménye is alátámasztott.

2020. november 10-én a magyar igazságügyi miniszter új törvényjavaslatot¹⁰⁸ nyújtott be a magyar Országgyűlésnek, amelynek célja az igazságszolgáltatásról szóló egyes törvények módosítása volt. Az elfogadott javaslat tartalmaz néhány olyan rendelkezést, amely megerősíti a Kúria elnökének jogkörét, például az új szabályok szerint a Kúria elnöke dönthet úgy, hogy egyes eljárásokban (pl. másodfokú bírósági felülvizsgálati ügyek vagy harmadfokú bírósági felülvizsgálati ügyek), öttagú tanácsok járnak el a korábbi háromtagú tanácsok helyett.¹⁰⁹ A Kúria elnöke továbbá az ún. jogegységi panasz eljárásban nyolcnál több bírót is kinevezhet.¹¹⁰ Azt még nem tudni, hogy a jövőben miként hatnak majd ezek a rendelkezések a bíróságok függetlenségére és pártatlanságára.

Az Európa Tanács emberi jogi biztosa aggályainak adott hangot a javaslattal kapcsolatos nyilatkozatában,¹¹¹ szerinte „a Kúria, Magyarország legfelsőbb bírósága elnöki hatásköreinek további bővítésére irányuló javaslat komoly aggályokat vet fel, különösen a kinevezési eljárás legutóbbi változásainak tükrében.”

Az Országgyűlés 2020. december 15-én elfogadta a törvényjavaslatot.¹¹²

¹⁰⁴ Az OBT 107/2020. sz. határozata

¹⁰⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163113>

¹⁰⁶ <https://www.amnesty.hu/semmi-sem-vesz-el-csak-atalakul-a-kormany-tovabb-korlatozza-a-birosagok-fuggetlenseget/>

¹⁰⁷ <https://www.amnesty.org/en/documents/eur27/2051/2020/en/>

¹⁰⁸ <https://www.parlament.hu/irom41/13648/13648.pdf>

¹⁰⁹ Törvényjavaslat, 39. §

¹¹⁰ Törvényjavaslat, 40. § 2019 végén egy törvényjavaslat új eljárást vezetett be „jogegységi panasz” néven, amelyet akkor lehet benyújtani, ha a Kúria ítélkező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbbfokú bíróságok határozatában nem került sor.

¹¹¹ <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/commissioner-urges-hungary-s-parliament-to-postpone-the-vote-on-draft-bills-that-if-adopted-will-have-far-reaching-adverse-effects-on-human-rights-in->

¹¹² https://www.parlament.hu/web/guest/iromanyok-lekerdezes?p_p_id=hu_parlament cms_pair_portlet_PairProxy_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_auth=zbre9RZO&hu_parlament cms_pair_portlet_PairProxy_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Finter-net%2Fcpisql%2Fogy.irom.irom.adat%3Fp_ckl%3D41%26p_izon%3D13648

10. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

KÖVETKEZTETÉSEK

Ez a jelentés naprakész információkat és ismereteket nyújt a magyarországi bíróságok aktuális állapotával, illetve a bíróságok társadalomban érzékelt függetlensége és pártatlansága szintjével kapcsolatban. A dokumentumot a végrehajtói és törvényhozó hatalom beavatkozásainak tükrében kell olvasni.

Az Amnesty International arra a következtetésre jutott, hogy az OBT és az OBH Elnöke közötti, az utóbbira kedvező hatalmiegyensúly-eltolódás még mindig fennáll, mivel nem történtek jogszabályváltozások az OBT hatalmának és hatáskörének megerősítése kapcsán. A korábbi OBH Elnök lemondása és ebből fakadóan a két szerv közötti feszültség oldása nem nyújt megoldást erre a jogi kérdésre.

Hatékony intézkedések nélkül a dermesztő légkör továbbra is aláássa a magyar igazságszolgáltatást: a 2020-as fejlemények enyhítették a bírák közötti feszültségeket (kifejezetten az OBH Elnöke és az OBT közötti viszony normalizálódásával), azonban a bírák passzivitása és a szabad véleménynyilvánítási jog gyakorlásától való vonakodása még mindig jelen van a magyar igazságszolgáltatásban, ami akadályozza a bírói függetlenséget. Az OBH Elnök szabályzata (az úgynevezett Integritási Szabályzat) szükségtelenül korlátozza a bírák véleménynyilvánítási szabadságát.

A bírósági vezetők ellen, az OBH Elnöke által indított vizsgálatok következtelensége csorbította az igazságszolgáltatás függetlenségét és pártatlanságát. Hasonló következtelenségek merülnek fel, amikor nyilvános média- és politikai támadások érik a bíróságokat és a bírákat, mivel az OBH Elnöke néhány politikai szereplővel szemben felszólalt a bíróságok védelmében, azonban másokkal szemben elmulasztotta ezt, ami miatt kétséggé vált a hivatal pártatlansága.

A bírói függetlenséggel kapcsolatban aggasztó, hogy az igazságszolgáltatás egy másik kulcsfiguráját, a Kúria elnökét a magyar Országgyűlés ad hominem törvényalkotás segítségével és mindennemű bírói tapasztalat megléte nélkül választotta meg a legfelsőbb bírói fórum elnökévé.

A fenti következtetések fényében az Amnesty International a következő ajánlásokat teszi:

AJÁNLÁSOK A MAGYAR KORMÁNY RÉSZÉRE

1. A Velencei Bizottság és az Európai Unió Tanácsának ajánlásai alapján törvénymódosítással erősítse meg az OBT hatásköreit.
2. Az irányadó sztenderdeknek megfelelően, ahogyan ebben a jelentésben kitértünk rá, hozzon hatékony intézkedéseket a magyar bírák körében jelen levő dermesztő hatás csökkentésére, ideértve a bírák szabad véleménynyilvánítási jogát és az őket a jövőbeni beavatkozásokkal szemben védő garanciákat és biztosítékokat.
3. Vonja vissza azt a törvényhelyet¹¹³, amely lehetővé tette a Kúria elnöki pozíciójára pályázóknak, hogy az AB-n töltött gyakorlati éveiket bírói tapasztalatként vegyék számba.

¹¹³ 2019. évi XXIV. tv. 1. §.

4. Vonja vissza azt a törvényhelyet¹¹⁴, amely lehetővé tette az alkotmánybírák számára, hogy pályázati eljárás nélkül, saját kérésükre nevezzék ki őket bírónak.

Az Amnesty International felszólítja Magyarországi Kormányát, hogy a fenti ajánlások megvalósításában működjön együtt az Országgyűléssel és szükség szerint más érintett szervezetekkel és intézményekkel.

AJÁNLÁSOK AZ OBH ELNÖKE RÉSZÉRE

5. A magyar igazságszolgáltatás érzékelt függetlenségének és pártatlanságának megőrzése érdekében tartózkodjon a bírósági vezetők és bírák ellen indított, nyomásgyakorlásként használt vagy akként értelmezhető vizsgálatoktól, és kizárólag tényeken és a kapcsolódó jogszabályokon alapuló vizsgálatokat indítson.
6. Erősítse meg az együttműködést az OBT-vel, rendezze a fennálló problémákat, és biztosítsa az OBT számára a megfelelő támogatást (pl. OBT hivatali titkár, az OBT tagjainak dolgozó bírósági titkárok kinevezésével, az OBT-nek a bíróságok központi honlapján való megjelenésének biztosításával).
7. Az OBH Elnöke nyilvánosan ítélje el a bírák zaklatását, megfélemlítését vagy az ellenük irányuló megtorlást – jöjjön az a magyar kormány, a kormánypárt vagy az ellenzék irányából –, és egyértelműen nyilvánítsa ki, hogy bár a jogalkalmazás közéleti viták során való kritizálása elfogadható egy pluralista társadalomban, a bírák személye elleni támadások elfogadhatatlanok.
8. Az OBH Elnöke vizsgálja felül utasításait, és vonja vissza azokat (különös tekintettel az úgynevezett Integritási Szabályzat egyes rendelkezéseire), amelyek szükségtelenül korlátozzák a bírák véleménynyilvánítási szabadságát.
9. Továbbra is rendes pályázati eljárások és tisztességes eljárások során töltsen fel a bírósági vezetői pozíciókat az ideiglenes megbízások helyett.

¹¹⁴ 2019. évi CXXVII. tv. 55. §.

**AZ AMNESTY
INTERNATIONAL
EGY GLOBÁLIS EMBERI JOGI
MOZGALOM.
HA IGAZSÁGTALANSÁG ÉR
EGY EMBERT, AZ ÉRINT
MINDANNYIUNKAT.**

KAPCSOLAT

office@amnesty.hu

+36 (1) 321 4799

LÉGY A RÉSZESE

www.facebook.com/amnestymagyarorszag

@AmnestyHungary

A MAGYAR BÍRÓSÁGOK HELYZETE

JOGI VÁLTOZÁSOKNAK KELL GARANTÁLNIUK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS FÜGGETLENSÉGÉT MAGYARORSZÁGON

A jelen kutatás úgy találta, hogy a magyar Országos Bírói Hivatal Elnökének ellensúly nélküli bírósági igazgatási hatáskörei továbbra is veszélyeztetik a bíróság függetlenségét és a jogállamiságot. Noha az európai intézmények többször felszólították a magyar kormányt, hogy ellensúlyozza az OBH Elnökének a bírósági vezetők kinevezésére és más területekre vonatkozó hatásköreit, valamint hogy erősítse meg az Országos Bírói Tanácsnak az OBH Elnökének felügyeletére irányuló jelenleg gyenge hatáskörét, ez idáig nem történt meg.

Az OBH 2019 végén megválasztott új elnöke eddig nem élt vissza hatalmával a bírósági vezetők kinevezését illetően és a törvény előírásainak megfelelően tekintetbe veszi az ösztönözött értekezleteken elhangzó véleményeket. Mindazonáltal az Amnesty International úgy véli, hogy a vonatkozó szabályozás nem szolgál elegendő rendszerszintű garanciával a visszaélések ellen. 2020-ban javult az OBH Elnöke és az OBT közötti viszony és kommunikáció, azonban további változásokra van szükség.

2020 októberében a magyar Országgyűlés megválasztotta a Kúria új elnökét, akinek megválasztását két közelmúltban elfogadott, egyesek szerint személyre szabott törvény tette lehetővé.

2020-ban folytatódtak a politikai és a médiatámadások a magyar igazságszolgáltatás ellen, amelyek negatívan befolyásolták az igazságszolgáltatás függetlenségét és a jogállamiságot. Az OBH Elnöke és más bírósági vezetők túlnyomó részt hallgattak ezek kapcsán, hozzájárulva ezzel az ilyen támadások okozta, a bíróságokon jelentkező dermesztő hatáshoz. Néhány pozitív fejlemény ellenére a bíróságok légköre és a dermesztő hatás jelenléte továbbra is problémákat vet fel.